Ára: 200 FORINT

75. évf. 11. szám 2020. június 15.
Sziván 23. 5780

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Trianon és a zsidók

Trianon után a határon túl rekedt magyar zsidók többsége szintén visszavágyott egykori hazájába. A bécsi döntések utáni revízió kezdeti örömeit követően azonban csalódniuk kellett.

Trianon zsidó szemmel címmel vezetett virtuális sétát a Zoom segítségével **Aradi Péter** a JCC Budapest – Bálint Ház szervezésében. Az idegenvezető a következő kérdésekre kereste a választ:

– Mit vesztett a magyar zsidóság Trianonnal?

– Mit a bécsi döntések következtében megvalósult visszacsatolással?

A trianoni tárgyalások idején a magyar kormány a zsidóságot még vallásként és nem nemzetiségként határozta meg. Ezt annak érdekében tették, hogy a zsidókat a magyar nemzetiséghez lehessen hozzászámolni, amikor az új határok megrajzolására kerül majd sor. A Pesti Izraelita Hitközség 1920 januárjában még egy felhívás keretében kérte a világ, de legfőképpen az antant államok zsidóságát, hogy támogassák a magyarok ügyét. Ez azonban már nem sokat segített, a trianoni békeszerződést végül Magyarország számára kedvezőtlen formában kellett aláírni 1920. június 4-én.

A határok átszabását követően azonban a magyar nemzetiség bőven többségbe került a megcsonkított ország határain belül, így már nem volt szükség a zsidókra, hogy a magyar nemzet részét képezzék. Ennek pedig olyan súlyos következménye lett, amit mindannyian jól ismerünk. Kezdve a felsőoktatásban felülreprezentált zsidó diákok számát korlátozó 1920-as numerus clausus-törvénnyel, amely ugyan a zsidókat nem, csak népfajokat és nemzetiségeket említ, de más nemzetiség akkoriban nem igazán rúgott labdába ezen a területen.

A határon túl rekedt neológ zsidóság viszont Trianont követően is erős magyar identitással rendelkezett. Jó példa erre Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbi, aki maga is ragaszkodott magyar identitásához, és saját közösségét is ebbe az irányba terelte. Erdélyben a zsidóknak alapvetően három lehetőségük volt, vagy zsidó magyarok, vagy zsidó románok, vagy csak simán zsidók lehettek. Az ortodoxok például az utóbbit választották, már csak azért is, mert a román identitás távol állt tőlük, magyarnak meg nem volt ajánlatos lenni abban az országban.

A határon túli magyar zsidók sorsát Aradi Péter egy nagyváradi család példáján keresztül mutatta be. Ennek a családnak volt tagja Hegedűs Nándor, a Nagyvárad című lap főszerkesztője, a helyi irodalmi élet egyik ismert alakja, aki politikusként az Országos Magyar Párt képviselője volt három cikluson keresztül a bukaresti parlamentben.

„Bennem az a tény, hogy magyarnak születtem, olyan erős lelki tényező, hogy attól elszakadni nem tudok. Midőn a zsidóság ellenségei bennünket vádolnak, hogy se hazánk, se meggyőződésünk, se nemzetiségünk nincs, akkor büszke is vagyok arra, hogy nemzeti hitvallásommal és politikusi következetességgel ennek a hazugságnak elevenen lobogó cáfolata vagyok” – mondta Hegedűs egy 1928-as parlamenti felszólalásában. A képviselő úgy ítélte meg, hogy a zsidó sorsot a magyar sorssal együtt ugyan még nehezebb elviselni, de mindez „szép, igaz és becsületes”.

Hegedűs Hirschl néven született, és a nevéből az következik, hogy felmenői valószínűleg a török hódoltság idejétől éltek Erdélyben. Herschel Spiro ugyanis azon zsidók közül való volt, akik a 17. század végén, a törökök kivonulása után is Nagyváradon és környékén maradtak, Hegedűs pedig az ő leszármazottja volt.

Katonák zsidókat toloncolnak ki Huszton 1941-ben

A határon túli magyar zsidók többsége szintén visszavágyott egykori hazájába, ezért készülhetett el az a Fortepannak köszönhetően ismertté vált fotó, amelyen 1940-ben Besztercén egy rabbi köszönti a bevonuló magyar csapatokat egy pódiumon. A rabbi mögött egy horogkeresztes zászló is látható, mivel a második bécsi döntést követően a magyar zászló mellett a náci Németország lobogóját is kitűzték az ünneplő erdélyi városokban.

A revíziót támogató határon túli zsidók azonban nem örülhettek túlságosan sokáig, a visszacsatolt területeken ugyanis rögtön érvénybe léptek a Magyarországon meghozott zsidótörvények. Az erdélyi zsidók sorsa ezzel tulajdonképpen megpecsételődött.

A munkaszolgálat és a gettóba költözés után Auschwitz volt a végállomás a legtöbbjük számára. Aradi Péter egy olyan dokumentumot is bemutatott, amely a szatmárnémeti gettóban lakó zsidók létszámáról tesz jelentést 1944. május 20-án. Ekkor már egy transzport elindult Auschwitz felé, és valamivel több mint 15 ezer zsidó maradt a gettóban.

Sok zsidót azonban már jóval ezelőtt a biztos halálba küldtek a magyar hatóságok a visszaszerzett területekről, így Kárpátaljáról is. Az egyik fotón például éppen azt láthattuk, amint magyar katonák Husztról kiutasított, állampolgársággal nem rendelkező zsidókat „idegenrendészeti eljárás” keretében kitoloncolnak 1941-ben.

Ők nagy valószínűséggel nem sokkal később a kamenyec-podolszkiji tömegmészárlás áldozatai lettek, több mint 20 ezer társukkal együtt. Az 1944-es deportálások is a visszacsatolt területekről indultak, először Kassa, Munkács, Beregszász és Máramarossziget zsidóságát, illetve az ott felállított gettókban élőket küldték a haláltáborokba.

Erdélyt, Felvidéket és Kárpátalját követően Újvidék is visszakerült Magyarországhoz 1941-ben, miután Magyarország a németekkel együtt megtámadta Jugoszláviát. Az ott élő zsidók sem igazán örülhettek annak, hogy a magyar hatóságok átvették az irányítást. Az 1942 januárjában a magyar rendőri, csendőri és katonai alakulatok által elkövetett újvidéki vérengzés során több mint 1000 zsidót gyilkoltak meg.

Ádám Péter/Kibic

Heisler András: A fokozatos újrakezdés embert próbáló feladat

Az elmúlt hónapokban megtanultuk, hogyan kell a láthatatlan ellenséggel küzdeni. Most a régi feladatok mellett új kihívásokra kell felkészülni – olvasható abban a levélben, amelyet Heisler András, a Mazsihisz elnöke írt közösségünk tagjainak, önkénteseinek és szimpatizánsainak.

Az alábbiakban az elnök levelét közöljük.

Kedves Barátaim!

A sávuot ünnepnapjai, majd a keresztény pünkösd kétnapos ünnepe alatt a mindennapi rutinok elmaradása szimbolikusan lezárta a koronavírus-járvány elleni küzdelmünk első szakaszát. A majd három hónap erőfeszítései nyomán elmondhatjuk, hogy megőriztük vírusmentesnek minden intézményünket: a Szeretetkórházat, a budapesti és a vidéki idősek otthonait, zsinagógai közösségeinket.

Átszerveztük a szociális ellátásunkat, munkatársaink és önkénteseink kiváló munkájának köszönhetően minden rászorultnak megadhattuk a szükséges segítséget. Komoly áldozatok árán, de megőriztük munkahelyeinket, sikeresen átállítottuk otthoni munkavégzésre rendszereinket. Rabbijaink bátran beléptek az online közösségi térbe, ügyelve arra, hogy közösségeink ne essenek szét a rendkívüli helyzetben.

Lebonyolítottuk az érettségi vizsgákat, a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga felújításával elnyertük az ICOMOS díját, elindítottuk a túlélők második generációjának szociális rendszerét, átadtuk a Szeretetkórház 3-as szárnyát, lezáráshoz közeledik a „Magyar Zsidó Örökség Útja Kelet-Magyarországon” című, öt helyszínes projektünk, munkatársaink sikerrel szerepelnek kulturális és tudományos nemzetközi konferenciákon, a nagy nemzetközi zsidó érdekvédelmi szervezetek közösségi munkánkat kiemelten értékelik.

Vidéki zsinagógáinkba lassan visszatér az élet, s június 5-től már több budapesti templomunk is látogatható hitélet céljából.

A Mazsihisz a rendkívül nehéz körülmények között is dolgozik, munkatársaink igyekeznek helytállni a közösség érdekében. A megszűnőben lévő járványhelyzet azonban nem jelenti a veszély teljes elmúltát. Folyamatosan figyeljük a nemzetközi és a hazai járványhelyzet alakulását, az esetleges újabb hullám érkezését, és felkészülünk az esetlegesen rosszabbodó egészségügyi helyzetre is. Ha szükséges, azonnal cselekszünk.

Most azonban normalizálni kell működésünket.

A járvány esetleges második szakasza egyfajta „óvatos konszolidáció” lesz. Azon vagyunk, hogy körültekintően újra megnyissuk zsinagógáinkat és intézményeinket, a megváltozott helyzetben újraszervezzük a közösséget szolgáló munkát. Mindezt úgy kell megoldanunk, hogy az egészségügyi óvintézkedéseket minden esetben be kell tartanunk. Nehéz a feladat, de bízom munkatársaink felelősségteljes munkájában, számítok önkénteseinkre és mindazon szimpatizánsokra, zsidó és nem zsidó barátainkra, akik nélkül elképzelhetetlen a Mazsihisz közösségszervező munkája.

Az elmúlt hónapokban megtanultuk, hogyan kell a láthatatlan ellenséggel küzdeni. Most a régi feladatok mellett új kihívásokra kell felkészülni. A fokozatos újrakezdés, az intézményi munka átgondolt szervezése önmagában is embert próbáló feladat. Együtt kell élnünk a koronavírussal, lankadatlanul figyelnünk kell közösségünk legveszélyeztetettebb csoportjaira, szembe kell néznünk a járvány szociális és gazdasági következményeivel, amelyek azokat is utolérhetik, akik eddig a közösségtől nem kértek, hanem adtak.

Feladatunk tehát van bőven!

Ha meg tudjuk tartani az összefogást, ha továbbra is képesek leszünk egymásra odafigyelni, akkor van ok az optimizmusra. Erre kérek mindenkit, lehessünk optimisták, s bízhassunk a jövőnkben. Csak rajtunk múlik! Mindenki legyen óvatos, élvezze a javuló közegészségügyi helyzetet, és amennyire tudja, használja ki a nyarat.

Heisler András
elnök

Zsidó boltokat, zsinagógákat rongáltak meg Los Angelesben

George Floyd meggyilkolása miatt országszerte tüntetések és rongálások voltak a nagyobb amerikai városokban, de ezek között is kirívó volt a Los Angeles egyik zsidó negyedében tomboló antiszemita vandalizmus, írja a jta.org.

„Free Palestine” és „f*** Israel” feliratokat firkáltak zsinagógák falaira Los Angelesben. Antiszemita feliratok olvashatók a magyar zsidókat mentő Raoul Wallenberg szobrán, valamint zsidó tulajdonban lévő üzleteket rongáltak meg a város Fairfax nevű zsidó negyedében, amelyet 1953 óta zsidó polgármester irányít.

„Súlyos bűncselekmények érték közösségünket. A tiltakozások álarca mögé bújó gyújtogatók és fosztogatók egyértelműen antiszemita indíttatásból romboltak”, mondta **Paul Koretz**, a városnegyed jelenlegi tanácsosa.

A vandálok számos épületet, boltot megrongáltak. Azonban a környék egyik híres üzlete, az 1931 óta működő Canter’s deli érintetlen maradt. A díjnyertes fánkjairól és zsidó deli szendvicseiről ismert boltot **Marc Canter** és munkatársai okos stratégiája óvta meg, amelyet az 1992-es Rodney King-felkelések óta alkalmaznak ilyen helyzetekben.

Canter egy interjúban elmondta, hogy a Black Lives Matter nevű mozgalommal szolidáris feliratot helyeztek ki az üzletre, és a bolt vizespalackokat adott ingyenesen a tiltakozóknak és a rendőröknek is. Ezenkívül az étterem megengedte a tüntetőknek, hogy használják a mellékhelyiségeket, és ételt is vásárolhattak.

„Fontosnak tartjuk a szólásszabadságot és minden békés kezdeményezést”, mondta Canter. „Vannak viszont olyanok, akik az igazi tüntetők közé keveredve előnyt próbálnak kovácsolni a helyzetből, és egyáltalán nem a tüntetés valódi célja miatt vannak a helyszínen.”

Ennek ellenére Canter azt mondta, érti, miért fordult erőszakba a békés tüntetés.

„A koronavírus-járvány miatt óriási a feszültség az emberekben. Sokan elvesztették a munkájukat, nehéz megmaradniuk a békés keretek között”, tette hozzá.

A Fairfax korábban Los Angeles zsidó negyede volt. A városba érkező első zsidók Los Angeles keleti oldalán telepedtek le a 19. században, de a második világháború után visszatérő katonák a Fairfax negyedbe mentek. A következő évtizedekben orosz zsidók és izraeliek is érkeztek az ottani, főként ortodox közösségekbe. 1953-ban a negyed 60%-a zsidó volt. A gazdagabb zsidók később Beverly Hillsbe költöztek, a még tehetősebbek San Fernando Valley-be, míg az ortodoxok újra Los Angeles déli részére mentek.

Nagyjából 600.000 zsidó él Los Angelesben, ez a világ második legnépesebb zsidó városa New York után. A harmadik helyen Tel-Aviv áll.

Kibic

9 770133 350099 20011

ILYEN MÉG NEM VOLT

Mázkir a temetőben

A zuglói körzet a Kozma utcai sírkertben tartotta a mázkirt. Erről kérdeztük **Kardos Péter** főrabbit, aki elmondotta, hogy a járvány járulékaként egyre több „ilyen még nem volt” kategóriába tartozó esemény van/volt. Ilyenek az online istentiszteletek, a zoomos tanulások stb.

– Miért nem „otthon”, ahol kert is van?

– A közel 3 évig tartó újjáépítéssel járó megpróbáltatások, majd az éjszaka gyakran indokolatlanul bekapcsolódó riasztó hajnalig tartó működése nem kedveltetett meg bennünket a kertet körülvevő házak lakóival... Így jobbnak láttuk, ha nappal nem vesszük igénybe türelmüket.

A Kozmában lévő zuglói tórasírhoz hirdettük meg a mázkirt az ünnep bejövetelének napjára.

Döbbenetes volt!

Azt persze mindenki érzi, hogy a halottak megidézésének percei jobban illeszkednek egy temetőhöz, mint a zsinagógához.

– Mennyien mentek el?

– 25-30-an, azaz szinte mindenki, aki ott szokott lenni. A rendhagyó mázkirnak volt egy még rendhagyóbb része, amikor a halottak neveinek felolvasása helyett mindenki a saját elhunytjának nevét mondta be, ezzel is személyesebbé téve az ima jelentőségét.

– Kinek az ötlete volt az „ilyen még nem volt” rendezvény?

– Az enyém, de **Róna** elnök úr is lelkesen támogatta.

Egyedül állt ki a szlovákiai zsidók deportálása ellen

A fasiszta szlovák bábállam nemzetgyűlése 1942. május 15-én kézfelemeléssel szavazta meg a 68. számú alkotmánytörvényt, amely elrendelte a mintegy 90 ezer zsidó származású állampolgár haláltáborokba deportálását.

Esterházy János Csehszlovákia legjelentősebb magyar mártír politikusa volt. A szlovák parlament 80 törvényhozója közül csupán ő tiltakozott az ellen a törvény ellen, amely a zsidók deportálásáról döntött.

„Szégyenletes dolog, hogy egy kormány, melynek elnöke és miniszterelnöke jó katolikusnak vallja magát, zsidó lakosságát Németországba deportáltatja, a hitleri koncentrációs táborokba”, jelentette ki Esterházy János a parlamentben 1942-ben.

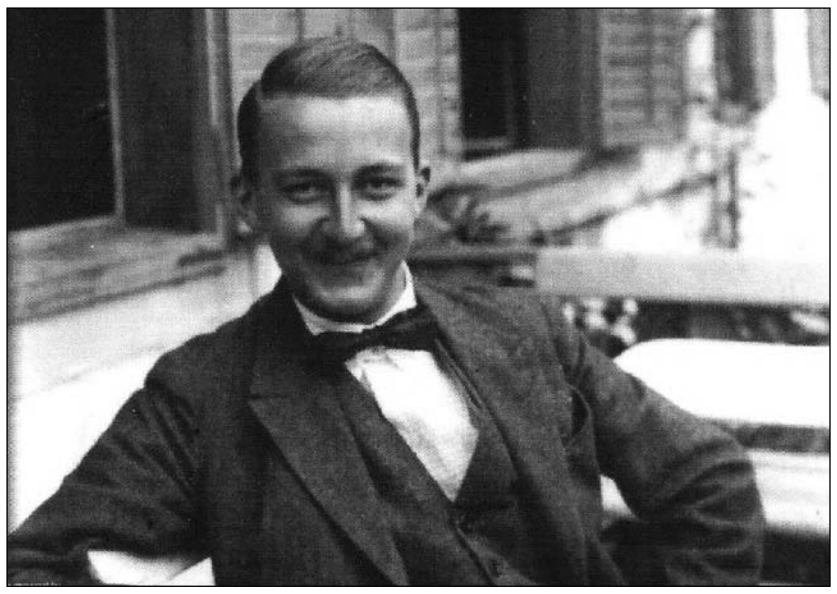

Esterházy János

Esterházy Kassa képviselője volt, ő alapította a *Szlovenszkói Magyar Pártot az 1938-as bécsi döntés után az önállóvá vált Szlovákiában*. A szlovákiai hetvenezres magyarság érdekeit védelmezte. Emellett a magyar kormánytól a szlovák lakosság jogainak betartását követelte a visszacsatolt területeken.

Többször tárgyalt a szlovák állam elnökével, Tisóval a magyar kisebbség jogairól, ebben a kérdésben a szlovák parlamentben a magyarság jogaiért is föllépett, ahol ő volt az egyetlen magyar képviselő.

Esterházy mint a szlovák parlament képviselője 1942. május 15-én a 68/1942-es alkotmányi törvény szavazásakor egyedüliként tartózkodott, ami akkor nagyon bátor tett volt. A törvény a zsidóság kitelepítéséről szólt.

A házelnöknek a továbbiakban így indokolta álláspontját: *„Én mint az itteni magyarság képviselője leszögezem ezt, és kérem tudomásul venni, hogy azért nem szavazok a javaslat mellett, hanem ellene, mert mint magyar és keresztény és mint katolikus a javaslatot istentelennek és embertelennek tartom.”*

Esterházy János 1944-ben zsidók, csehek, szlovákok, lengyelek százainak segített a szökésben. Magyarország 1944. októberi német megszállása ellen memorandumban tiltakozott. A horogkeresztesek rövid időre internálták, a Gestapo körözte.

Miután a szovjet csapatok kiszorították a németeket Pozsonyból, a helyi ideiglenes szlovák kormány képviselőjével, Gustáv Husákkal tárgyalt, ahol szóvá tette a magyarok üldözését. Husák utasítására letartóztatták, és átadták a szovjet titkosszolgálatnak. Egy évig a moszkvai Lubjankában tartották fogva. Koholt vádak alapján tíz év kényszermunkára ítélték, és Gulag-táborba küldték, Szibériába.

A Szlovák Nemzeti Bíróság 1947. szeptember 16-án egyetlen ülésen Pozsonyban halálra ítélte a fasizmussal való „együttműködése” miatt.

A szovjet hatóságok 1949-ben kiadták a csehszlovák hatóságoknak. Elnöki kegyelemből életfogytiglani büntetést kapott. Külső segítséggel alkalma lett volna megszökni, de ezt elutasította, mondván, hogy ő nem bűnös, tehát nincs miért szöknie. Az 1955-ös általános amnesztia során a büntetését 25 évre csökkentették, de ebbe nem számították be a szovjet fogságban eltöltött időt. Csehszlovákia majdnem minden börtönében raboskodott, míg 1957. március 8-án a morvaországi Mírov börtönben meg nem halt. A börtönparancsnok nem adta ki holttestét a családnak.

Kibic

Igazi művésze volt a szép magyar beszédnek Básti Lajos

43 éve, 1977. június 1-jén halt meg Básti Lajos Kossuth-díjas színművész, a 20. századi magyar színjátszás egyik legszebben beszélő, fejedelmi megjelenésű alakja. Színpadon, filmen és a különböző tévéműfajokban egyaránt maradandót alkotott.

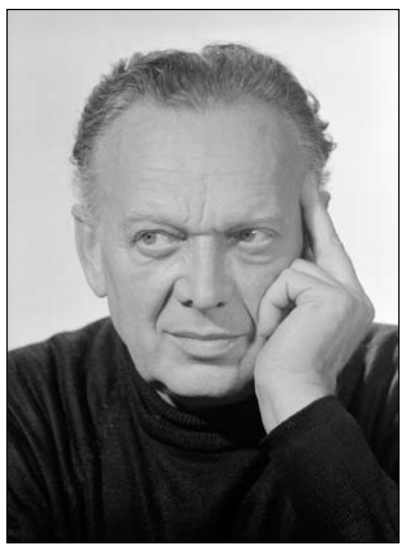

Básti Lajos 1911. november 16-án született, Berger Lajos néven. Szülővárosában, Keszthelyen a Premontrei Gimnáziumban szerette meg az irodalmat, Arany János gyönyörű nyelvezetét. Írók, költők gondolatainak tiszta, kifejező tolmácsolása jegyében teltek aztán élete elkövetkező évtizedei.

Felesége, a pályatárs Zolnay Zsuzsa emlékezése szerint Bástit a kiváló színész, Mányai Lajos parancsolta fel Pestre, a következő szavakkal: „Te hülye, aki így mond verset, annak az akadémián a helye.” Ódry Árpád egyetlen Ady-vers meghallgatása után vette fel a Színiakadémiára.

Diplomát 1935-ben szerzett, ezután Bárdos Artúr Belvárosi Színházában fiatal amorózó, bonviván szerepeket játszott. A harmincas évek filmjeiben is ilyen jellegű szerepeket kapott (*Méltóságos kisasszony, 120-as tempó, Pillanatnyi pénzzavar, Azúrexpressz*).

1937-ben szerződött a Vígszínházba, de a zsidótörvények miatt 1939-40-ben már alig kapott szerepet. 1941-ben még jutott számára lehetőség a Magyar és az Andrássy Színházban, de azután a háború végéig nem léphetett színpadra.

Amikor épp nem volt munkaszolgálatos, könyvkiadással és írással foglalkozott, baloldali művészek irodalmi rendezvényein szerepelt. 1945-ben Várkonyi Zoltán Művész Színházába került, majd a Nemzeti Színház szerződtette, amelynek – az 1968-72-es vígszínházi kitérőt leszámítva – haláláig a tagja maradt.

A hallgatás évei alatt színészete beérett, karakterformáló készsége, kifejező drámai ereje elmélyült. *Az ember tragédiája* Ádámját több rendezésben, különböző értelmezésekben testesítette meg; a madáchi műben való kalandozásairól könyvet is írt *Mire gondolsz, Ádám?* címmel.

Játszotta Bánk bánt, Hamletet, Lear királyt, s egyik legemlékezetesebb alakítása volt – több százszor – a fonetikatanár Higgins professzor Shaw *Pygmalion*jában. Később ezt a szerepet az Operettszínház *My Fair Ladyjében* is megformálta.

Básti igazi művésze volt a szép magyar beszédnek. A Színházművészeti Főiskolán beszédtechnikát oktatott, 1953 és 1960 között színészek nemzedékei tanulták tőle a tiszta szövegmondást. Színpadon, filmen és a különböző tévéműfajokban egyaránt maradandót alkotott az emberi nagyság felmutatásában.

Hősei nem emelkedettek voltak a szó patetikus értelmében, hanem előkelőek. Egyfajta nemességet, a viselkedés kultúráját, a magára adó ember önérzetét testesítette meg, eleganciája belső elegancia volt. A hozzá egykor közelállók úgy emlékeznek: mindig fegyelmezett volt, választékosan öltözött és beszélt.

A világháború utáni időszakban is sokat filmezett (*Föltámadott a tenger, Merénylet, Nappali sötétség, Szemtől szembe, Utószezon, Kárpáthy Zoltán, A kőszívű ember fiai, Tanulmány a nőkről*), a televízió is gyakran foglalkoztatta (*Beszterce ostroma, Othello Gyulaházán, Volpone, Abigél*).

Művészetét 1955-ben Kossuth-díjjal ismerték el. 1977. június 1-jén hunyt el. Lányát, Julit nem szánta a színi pályára, az a tudta nélkül jelentkezett a főiskolára. Azóta megküzdött a színészóriás apa nyomasztó súlyával, s egyik vezető – szintén Kossuth-díjas – színésznőnk.

Múlt-kor

Győri mártírmegemlékezés

Szeretnénk tájékoztatni kedves hittestvéreinket, hogy ez évi mártírünnepségünket hagyományaink szerint megrendezzük, a járványügyi megelőző szabályok betartásával.

A megemlékezésre szabadtéren, a 1,5 méteres védőtávolság és a személyi higiénia betartásával, védő szájmaszk viselésével kerül sor.

A nyilvános szertartás időpontja: 2020. június 21., délelőtt 11 óra. Helye: Győr-szigeti zsidó temető.

Minden velünk együtt megemlékezni vágyót szeretettel várunk.

Győri Zsidó Hitközség

Olvasói levél

A Heti TV nevű adó A világ zsidó szemmel c. műsorában hallottam Kardos Péter főrabbi úrtól, hogy az 1930-as években az akkori zsidó hitközség újságjában voltak külön rovatok Jó ez nekünk? és Rossz ez nekünk? címmel.

Javaslom, hogy az Új Életben éledjen fel a Jó ez nekünk? rovat, de kissé módosított céllal:

A rovatban minden olvasó megírhatná véleményét az aktuális zsidó közügyekről vagy közügyekkel kapcsolatos magánügyekről, a szerkesztőség pedig felkérné a közügyben illetékes zsidó vezetőt, hogy írásban válaszoljon az észrevételre, mégpedig a Jó ez nekünk? rovaton belül. Persze a szerkesztőség egyetlen vezetőt sem kötelezhet nyilatkozattételre, de a válasz elmaradása is beszédes lenne.

Az én két bevezető észrevételem a rovatban a következő lenne:

1. Nyilvánvalóan nem jó nekünk, hogy nem jött létre megállapodás a Sorsok Háza programját illetően, sőt a közel két év alatt még azt sem sikerült elérnünk, hogy a Mazsihisz és az EMIH vezetői leüljenek egymással tárgyalni.

Kérdéseim: Mi a felfogásbeli különbség a két zsidó szervezet között, és mikorra várható, hogy a két vezető leüljön egymással tárgyalni?

A szerkesztőség részéről ebben az ügyben kikérném a két zsidó szervezet vezetőinek véleményét a Jó ez nekünk? rovatban való közlés végett.

2. Körülbelül két évvel ezelőtt az Új Életben megjelent olvasói levelemben említettem, hogy létesüljön a magyar zsidóságon belül is egy Bölcsek Tanácsa, amely a legkiválóbb zsidó értelmiségiekből állna, és független szervezetként tanácsokat adna a zsidó szervezetek vezetőinek az egész zsidóságot érintő vitás kérdésekben. Az akkor javasolt kiválóságok közül időközben sajnos már hárman meghaltak (Heller Ágnes, Konrád György, Ungvári Tamás), de ha nem is ilyen magas szinten, most is érdemes lenne megalakítani a Bölcsek Tanácsát. A szerkesztőség részéről ebben az ügyben is kikérném egy kiváló zsidó értelmiségi, valamint a két zsidó szervezet vezetőinek véleményét a Jó ez nekünk? rovatban való közlés végett.

Vértes István

A lengyel és az izraeli elnök is köszöntötte a 101 éves embermentőt

Izrael és Lengyelország államelnöke is születésnapi köszöntőlevelet küldött annak a 101 éves lengyel nőnek, aki a Jad Vasem Intézet szerint a legidősebb élő ember, aki zsidókat mentett a második világháború idején. Anna Kozminska a tetteiért később Világ Igaza díjat kapott.

Anna Kozminska fiatalon

Ruven Rivlin izraeli és **Andrzej Duda** lengyel elnök is levélben írt Kozminska bátorságáról, valamint arról, hogy kockára tette a saját életét annak érdekében, hogy zsidókat mentsen a németek által megszállt Lengyelországban.

A dicséreteken kívül Duda egy különleges állami díj odaítélését is kilátásba helyezte.

Mindkét levelet Kozminska születésnapján kézbesítette a lengyel főrabbi, **Michael Schudrich** és annak a fiúnak az unokahúga, akit Kozminska bújtatott és mentett meg a háború idején.

Mindannyian maszkot viseltek, és a járvány miatt a Kozminska varsói otthona előtti szabad területen találkoztak.

Anna Kozminska és nevelőanyja, Maria Kozminska 1942-ben magához vette a 8 éves Abraham Jablonskit, akit három évig bújtattak. Ezenkívül három másik zsidó megmentésében is segítettek.

Grazyna Pawlak, Jablonski unokahúga egy családi fényképalbumot ajándékozott az idős asszonynak.

Kibic

Heisler András: Nem bezárkózni, nem gettósodni kell

A közösségek igénye helyett a hatalom igényeit mérlegelve nincs esély erős magyar zsidóság építésére. Az antiszemitizmusnak újra kedvező körülmények között nem bezárkózni, nem gettósodni kell. Nekünk, Közép-Európa legnagyobb lélekszámú zsidó közösségének meg kell mutatnunk értékeinket. Hagyományainkat megőrizve, de mindenki számára nyitottan – írta a Mazsihisz elnöke a Szombat felkérésére.

A Szombat szerkesztősége a 30 ével ezelőtti rendszerváltás hatásairól, eredményeiről kérdezte a zsidó közélet résztvevőit, akiknek ezeket a kérdéseket tették föl: honnan hová jutott el a magyar társadalom és benne a zsidó közösség ez idő alatt? Rendszerváltás korabeli emlékeiből mi az, amit legfontosabbnak tart? Milyen eredményeket ért el három évtized alatt a zsidó közösség és intézményrendszer? Mennyiben változott a helyzete a magyarországi zsidóságnak a magyar társadalomban, mennyire integrálódott a világ zsidóságához, mennyiben változott a viszonya Izraelhez? Milyen a viszonya a társadalomnak, a politikai szférának, különösen az immár harmadik ciklusát töltő kormányzatnak a zsidó közösséghez, a zsidó kultúrához és a vészkorszak emlékezetéhez?

A lap megkeresésére **Heisler András,** a Mazsihisz elnöke többek között azt írta: „Rendszerváltáskor az igazi szabadság érzését sokunk számára a Mazsike megalakulása jelentette. Ott volt e sorok írója, mint ahogy sok száz lelkes zsidó értelmiségi, meg persze nem zsidó barátaink, s akkor mindenki úgy érezte, szabadok és önállóak vagyunk. A rendszerváltáskori Mazsihisz vezetése azonban veszélyes konkurenciát látott az új szerveződésben, és a szekuláris alapon szerveződő kulturális egyesület támogatása helyett annak gyengítésére törekedett – nem kevés sikerrel. A demokratikusan újraszerveződött Mazsihisz egyik legnagyobb történelmi hibája, hogy nem nyitotta tágra kapuit a teljes magyarországi zsidóság felé, kizárólag a hitközségekbe tömörült, a magyar zsidóságnak töredékét jelentő zsinagógai közösségekre figyelt. A zsidó intézményrendszer rendszerváltást követő jelentős megerősödését ezért nem követte a közösségi élet hasonló ütemű fejlődése. Ennek a fura kettősségnek van tanulsága a 21. század hajnalán is: bármilyen őrült ütemben történő infrastrukturális fejlesztés sem jár automatikusan a közösség fejlődésével – s ezen érdemes lenne többeknek elgondolkoznia.”

Meglátása szerint „a rendszerváltást követő évek lendülete korábban ismeretlen kreatív erőket szabadított fel. Harminc év távlatából azonban már látható e lendület megtorpanása. Minden siker, minden büszkeségre okot adó eredmény ellenére nem sikerült a százezresnek mondott zsidóságot megszólítani, és az asszimilációs trendeket megfordítani. Talán ez az elmúlt évtizedek legnagyobb hiátusa.”

Heisler András úgy fogalmazott: „A Mazsihisz kénytelen szembenézni a múlt stratégiai hibáival, és eltökélt abban, hogy az elpazarolt évtizedek után valódi fordulat történjen. Levonva a tanulságokat, lerázza magáról pártpolitikai béklyóit, nem helyezkedik, és nem foglal állást pártpolitikai kérdésekben, s ma már nincsenek erős pártkötődései. Már nem kizárólag csak a szűk vallásgyakorló közösséget képviseli, következetesen kiáll – több-kevesebb sikerrel – értékei és érdekei mentén. Amikor a helyi vagy kormányzati hatalommal kooperál, a közösség igényeit jeleníti meg, s amikor konfliktust vállal, a közösségért teszi. A helyes arányok megkeresése nehéz, de fontos feladat, különösen ha a Mazsihisz valóban meg kívánja tartani önállóságát. Ha a rendszerváltásnak 30 év után van politikai értelemben vett hozadéka, akkor a Mazsihisz feltétlen politikai igazodási kényszerének levetkőzése mindenképpen az.”

Az elnök kiemelte: „A közösségi reputáció elvesztése még a jó helyen lévő, átgondolt funkciójú épületeket is kiüresíti. Mert bizalom nélkül, a közösségek igénye helyett a hatalom igényeit mérlegelve nincs esély erős magyar zsidóság építésére – hosszabb távon sem. Talán most jött el az igazán komoly változás ideje. A feladat adott. A nemzetközileg is előnytelen – az antiszemitizmusnak újra kedvező – körülmények között nem bezárkózni, nem gettósodni kell. Nekünk, Közép-Európa legnagyobb lélekszámú zsidó közösségének meg kell mutatnunk értékeinket. Hagyományainkat megőrizve, de mindenki számára nyitottan. Intézményeink működésének minőségi fejlesztésével és a közösség számára hiteles munkával. A többségi társadalomba integrálódva és a társadalmi mozgásokra erősen figyelve. Az évente megrendezett Zsidó Kulturális Fesztiválokon megtelnek ugyan zsinagógáink, de nekünk nem szabad csak erre a tapsviharra hivatkoznunk. Valójában a hétköznapok a fontosak.”

Mazsihisz

Dr. Bőhm Ádám

(1944-2020)

Az Amerikai úti Szeretetkórházban a közelmúltban meghalt dr. Bőhm Ádám. Orvos volt, egyetemi tanár, neves szívgyógyász, sok ezer beteg nagyszerű gyógyítója, kezelője.

Amikor megszületett, a naptár 1944-et mutatott. Kellemetlen ősz volt az Alpok alatt. Európa fölé a nácizmus különösen sötét felhőket borított. Az elgyötört alföldi magyar zsidókat, minket Tótkomlósról, Bőhméket Gyomáról, Bécs külvárosába vezényelték rabszolgamunkára. A terhes Bőhm anyukára a szülési fájdalmak a strasshofi elosztótáborban törtek rá. Sokak nagyon nagy meglepetésére az áldott állapotú asszonyt nem valami obskúrus helyre, hanem a bécsi Malzgasse 16. szám alatti zsidó kórház szülőszobájába vitték.

Dr. Bőhm Ádám prof. balra, fehér köpenyben, az ülő sorban dr. Préda István korábbi igazgató főorvos és Kertész Imre író, mögöttük áll dr. Kiss Róbert, a Honvédkórház jelenlegi kardiológiai főigazgatója

Engem a családommal a Bőhmék tábora melletti falu barakksorában őriztek. De az előzményekről mit sem tudtam: még nem voltam hétéves.

Amikor újra találkoztunk, az sem volt akármilyen esemény!

Stockholmban Kertész Imre 2002. október 10-én átvette az irodalmi Nobel-díjat. Budapesten jószerével azonnal kitört a tiltakozók rikácsoló ricsaja. Antiszemiták, elborult szellemi betűtorzítók kiabálták csíkos jelszavaikat a Sorstalanság ellen. A budapesti értelmiségiek legjobbjai értékes riadóláncot vontak a könyv, a díj köré. Csakhogy az író egyszer csak rosszul lett. A mentő a Szabolcs utcai kórházba vitte.

Állapotát a sürgősségin dr. Bőhm Ádám főorvos mérte fel, és kezelését Préda István, a kardiológiai osztályt vezető igazgató azonnal megkezdte.

Kertész Imre háláját az intézmény dolgozói előtt egészen eredeti módon rótta le: író-olvasó találkozóra hívta azokat, akik őt talpra állították.

Ezen az intézményi – tehát nem orvosi, hanem irodalmi – találkozón magam is részt vehettem, méghozzá Heisler Lászlónak, a Dohány utcai zsinagógakörzet elnökének társaságában. Ezt a programot dr. Bőhm Ádám vezette, és ő csoportosította a hallgatók kérdéseit a Nobel-díjas Kertész Imréhez. Mondhatom: emelkedett, olykor megrendítő perceket éltünk át.

Az eseményt követő fogadásnak adódott még két mozzanata. Az enyém merőben személyes volt. Bátyám, dr. Benedek Pál 1956 októberében Izraelbe ment ki, és ott az Új Kelet című napilap munkatársa, majd szerkesztője lett. De ezt megelőzően Budapesten volt rádiós újságíró, és mint ilyen, Kertész Imre egyetemi társa és jó barátja. S talán egy közösen írt színdarab társszerzője. Barátságuk fontos alapja volt a hasonló lágerélmény: Kertész Auschwitzban, bátyám és jómagam Ausztriában, aztán Bergen-Belsenben éltük túl a nácizmust.

Így lettem, lehettem részese annak, hogy a Szabolcs utcai rendezvényen Heisler László meghívta Kertész Imrét a Mazsihisz Goldmark Termébe. Ahol mint közösség, a magyar zsidóság – a következő szombaton, a sábesz-ünnep után – le kívánta róni tiszteletét a zsidó Nobel-díjas író előtt.

Kertész Imre a meghívást barátsággal, örömmel elfogadta. Legfeljebb azt kérte, hogy az eseményre szívbéli orvosa, dr. Bőhm Ádám is elkísérhesse.

Hát ez pontosan így történt. Ilyenformán volt jelen a Síp utcai – Wesselényi utcai ünnepségen Kertész Imre, dr. Bőhm Ádám, Heisler László és e sorok szerény írója:

Benedek István Gábor

A 15 legtöbbet instagramozott zsinagóga a világon

A zsidó látnivalók közül a zsinagógák kiemelt jelentőséggel bírnak, igen népszerűek a turisták körében. Legyen szó askenáz, szefárd vagy mizrachi sülről, New Yorkon, Indián és Európa számos városán át mindenhol szeretik fotókon megörökíteni ezeket az időnként akár több száz éves épületeket. Nemrég készült egy lista az Instagramon legtöbbet szereplő 15 zsinagógáról, melyek között helyet kapott a Dohány utcai is. Fontos kiemelni, hogy a lista nem azt kívánja bemutatni, melyik zsinagóga mennyire szép, csak az Instagram-felhasználók körében való népszerűségének mérésére szolgál.

Dohány utcai zsinagóga

Budapest egyik turisztikai főattrakciója 1854 és 1859 között épült. 1939-ben bombatámadás érte a templomot, majd a második világháború további eseményei is jelentős károkat okoztak benne. 1991-ben kezdték el a teljes körű felújítását. Jelenleg a Magyar Zsidó Múzeum is az épületkomplexum részeként működik. Ma már Európa Örökség címmel is rendelkezik.

Slat Lazama zsinagóga

A Marrákesben, Marokkó negyedik legnagyobb városában található sült a spanyol inkvizíció elől ide menekülők az 1400-as évek végén kezdték el építeni. 2005-ben újították fel teljesen, a Marokkói Zsidó Múzeum is az épület része. Az Instagramon leginkább a kék Dávid-csillagokkal megfestett falával szeretnek pózolni a felhasználók.

Tykocin zsinagóga

A legelső lengyelországi zsinagógát 1642-ben kezdték el építeni. A második világháború idején egy része megsemmisült, ami pedig megmaradt belőle, azt raktárként használták. Napjainkban már egyetlen zsidó sem él a városban, mégis ez az épület a település egyik fő nevezetessége.

Római Nagyzsinagóga

Az épületet 1901 és 1904 között építették. 1982-ben egy palesztin terrorista megtámadta, kézigránátot dobott rá, és gépfegyverrel lövöldözött. A merényletben egy kétéves csecsemő meghalt, 37-en pedig megsérültek.

Santa María La Blanca zsinagóga

A spanyolországi Toledóban található épület a források szerint 1180-ban épült. 1391-ben a város majdnem összes zsidó lakosát meggyilkolták, majd a zsinagógát keresztény templommá alakították át. A zsidó közösség ma is próbálja visszaszerezni az épületet.

Tempio Maggiore

A Firenzében található Nagyzsinagógát 1874 és 1882 között építették. A helyi szefárd közösség imahelyeként működött az épület, melyet a második világháború idején raktárként használtak. A háború után felújították.

El Ghriba zsinagóga

Tunézia és egyben Afrika legrégebbi zsidó temploma Dzserbán található. Sajnálatos módon az épületet számos megpróbáltatás érte. 1985 óta három terrortámadást hajtottak végre a zsinagógában, melyek számos halálos áldozatot követeltek.

Eldridge utcai zsinagóga

A Lower East Side-on elhelyezkedő zsinagógát 1887-ben építették, 1930-tól 1950-ig élte fénykorát, azóta nem is használják imahelyként. 1986-ban kezdték felújítani, 2007 óta múzeumként üzemel.

Edirnei Nagyzsinagóga

A törökországi Edirne városában ma már nem élnek zsidók, ezért a zsinagóga sem aktív, azonban 2015-ben felújították az épületet, és nagyon sok turista keresi fel (már csak egy fotó kedvéért is).

Szabadkai zsinagóga

A 2018-ban újranyitott templom csodás látványt nyújt. A hitközség 1980-ban a városnak adományozta az épületet, mert a helyi zsidóság lélekszáma nem indokolta ekkora intézmény fenntartását. A jugoszláv háború után életveszélyes volt megközelíteni a zsinagógát.

Beth Sholom Congregation

A Philadelphia külvárosában található zsinagóga az egyik legmodernebb, mely a listán szerepel, építésze szándékosan ilyennek tervezte. Az épület átadására 1959-ben került sor. A zsinagógában a mai napig aktív vallási élet zajlik, valamit a turisták számára is nyitott (akik rengeteg fotón igyekeznek megörökíteni a nem mindennapi látványt nyújtó sült).

Keneseth Eliyahoo zsinagóga

Az indiai Mumbai városának második legnagyobb szefárd imahelyét Kék Zsinagógaként is szokták emlegetni. Az elnevezés külső színéből adódik (a kék szín valamiért nagyon népszerű az Instagramon).

Neue zsinagóga

A Berlinben található épületet a 19. század második felében építették. A Kristályéjszakán bombatámadás érte, megsemmisültek a tóratekercsek és leégett a belső tere. Egy helyi rendőrtiszt megengedte, hogy egy kisebb mentőcsapat bemenjen az épületbe és megmentse a teljes pusztulástól, amit csak lehetett. Azonban a második világháború alatt a nácik raktárként használták a zsinagógát, amit több légitámadás is ért. Az 1950-es évek végén már szinte alig maradt valami az épületből, és csak 1988 és 1993 között építették újjá. 1995-ben adták át.

Abuhav zsinagóga

A Cfáton található templomot a spanyol inkvizíció elől menekülő szefárd zsidók építették. 1837-ben egy földrengés következtében majdnem teljesen megsemmisült. A zsinagógában ma a város legrégebbi tóratekercse található.

Jubilejni zsinagóga

A prágai Jubileumi zsinagóga 1903 és 1906 között épült. Miután 1918-ban Csehszlovákia függetlenné vált, átnevezték Jeruzsálem zsinagógának. Az épület az egykori gettó területén található, ahol összesen 6 zsinagógát kereshetnek fel a turisták. A templomot semmilyen kár nem érte a második világháború éveiben, azonban az idő rajta is nyomot hagyott, így 1992-ben elkezdték rekonstrukcióját, melyet 2002-ben fejeztek be.

Felhasznált forrás: https://www.heyalma.com/these-15-synagogues-most-instagrammable-in-the-world/

Miklós Dóri

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

Guatemala

A zsidó közösség élelmiszereket, tisztasági és fertőtlenítő eszközöket, valamint védőruházatot ajándékozott a Villa Nueva kórház egészségügyi és adminisztratív dolgozóinak, akik az országban először fogadtak Covid–19-vírussal fertőzött betegeket. **Rebeca Permuth de Sabbagh**, a hitközség elnöke kijelentette, hogy az ajándékozás a közelmúltban elhunyt elődje, Moises Beer emlékére is történik, ami zsidóknál egy micvét jelent. **Ilan López** ügyvezető igazgató hangsúlyozta, hogy remélhetőleg más közösségek is követik példájukat. Az eszközök átadását a hitközség Cadena elnevezésű szociális hálózata bonyolította. **Yehudi Sabbagh**, a Cadena elnöke kijelentette, hogy a közelmúltban több településnek víztisztító berendezéseket ajándékoztak, amelyek mintegy négyszáz család életét könnyítik meg. Az országban 1000-1500 hittestvérünk él, akik részben askenázi, részben szefárd gyökerűek. A közösségek tagjai aktív vallási életet folytatnak.

Guatemala.
Rebeca Permuth de Sabbagh hitközségi elnök

Belgium

Sajtójelentések szerint költségcsökkentés miatt szeptembertől módosul a zsinagógák és más zsidó intézmények védelme, amit a katonaság helyett a rendőrség fog ellátni. **Christine Calmeau**, a védelmi minisztérium szóvivője hangsúlyozta, hogy a változás nem fogja csökkenteni a biztonság hatékonyságát. **Hans Knoop**, a Zsidó Szervezetek Fóruma, a flamand területen működő ernyőszervezet koordinátora kijelentette, hogy a közösséget aggasztja a változás, mert nem kevesebb, hanem több védelemre lenne szükségük. A Covid–19-járvány fokozta a veszélyt, és sokan a zsidókat teszik felelőssé az elterjedéséért. Belgiumban kettes fenyegetettségi fokozat van érvényben, de a diplomáciai testületek, a nukleáris létesítmények és a zsidó intézmények a komoly fenyegetettséget jelentő hármas fokozatban vannak. A katonaság a közösség épületeinek védelmét 2014. májusban a brüszszeli Zsidó Múzeum ellen elkövetett terrortámadás után vette át.

Belgium. Hans Knoop, a Zsidó Szervezetek Fórumának koordinátora

Brazília

Davi Alcolumbrét, a szövetségi szenátus elnökét a közösségi oldalakon antiszemita támadások érték. Az inzultus akkor kezdődött, amikor a politikus keményebb intézkedéseket követelt a pandémia gyors terjedésének megállításáért. A kommentárok szerint súlyos hátrányt jelent

Brazília. Davi Alcolumbre, a szenátus elnöke a pandémia idején

Jair Bolsonaro elnök számára, hogy egy zsidó tölti be az ország egyik legmagasabb közjogi tisztségét. **Fernando Lottenberg**, a Brazíliai Izraelita Hitközségek Konföderációja nevű ernyőszervezet vezetője kijelentette, hogy „elkeserítő egy politikust kizárólag zsidó származása miatt támadni. Nem tűrhetjük, hogy az antiszemitizmus elfogadottá váljon Brazíliában.” A 43 éves, marokkói szefárd felmenőkkel rendelkező Davi Alcolumbre magas tisztségébe 2019-ben történt megválasztása előtt kevéssé volt ismert a zsidó közösség tagjai között. A politikus megköszönte, hogy a zsidó szervezetek elítélték a személyét ért rasszista provokációt. A szenátus tagjai tévéadásban biztosították szolidaritásukról a politikust.

Svédország

A koronavírus-járvány súlyosan érintette a zsidó közösséget, és több halálesetet okozott. A veszteség nagyobb volt Stockholmban, mint a déli országrészben lévő Malmőben. **Alice Humble** göteborgi orvosnő szerint a kormányzat elhanyagolta az idősek védelmét, ami különösen az idősotthonokat érintette. A hitközség által fenntartott stockholmi idősek házában is több megbetegedés történt. **Moshe David Hacohen** malmői főrabbi a Jerusalem Postnak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy a zsinagógai rendezvényeket átmenetileg szüneteltették, és áttértek a digitális programokra. „Igyekeztünk megvédeni tagjainkat, mert többségük 60 évnél idősebb.” A lakosság általában fegyelmezetten viselkedett. A főrabbi szerint a politikusok nem hoztak semmilyen döntést, hanem az egészségügyi szakemberek tanácsait követték. Május közepén ismét megnyitották a malmői zsinagógát a kábbálát sábbátra, amelyen általában 20-25 hívő szokott részt venni. A hatóságok egyelőre csak maximum 50 fős összejöveteleket engedélyeznek. Az idén elmarad a zsidó gyerekek 111 éve működő nyári tábora is, ahol a stockholmi fiatalok találkozhattak vidéken élő társaikkal.

Svédország. Moshe David Hacohen főrabbi

Kovács Gábor

Fedezzük fel a Duna-régió rejtett zsidó kulturális örökségét!

A Rediscover elnevezésű európai uniós projekt keretében a jövőben személyes történetek bemutatását, kiállításokat, városi és temetősétákat is terveznek Szabadkán.

Nyolc ország 9 önkormányzata és 18 intézménye vesz részt abban a programban, amely a Duna-régió rejtett zsidó kulturális örökségének felfedezését, bemutatását tűzte ki céljául.

A két éve útjára induló IPA-projekt a hasonló méretű, valamint történelmi hátterű zsidó örökséggel rendelkező városokat a hálózatépítésen keresztül kívánja bemutatni a közösség számára.

A szabadkai zsinagóga

Kovács Róbert irodavezető, szabadkai hitközség: *„A hitközség a Városi Múzeummal karöltve dolgozik ezen a nemzetközi projekten. A hitközség megpróbál mindent, ami a szabadkai zsidósághoz kapcsolódik, a zsidóság történetét, az itteni zsidó hagyományokat, az anyagi és a nem anyagi kultúra elemeit a mi szemszögünkből hozzáférhetővé tenni a nagyközönség számára, hiszen ez közös érdeke a városnak, a hitközségnek és a múzeumnak is.”*

A program keretében a Szabadkán is megtalálható épített zsidó kulturális örökség kevésbé ismert elemeit, valamit a temetőt és a különböző emlékhelyeket mutatnák be, de egy állandó kiállítás megnyitását is tervezik.

Mihájlovity Bába Anikó múzeumpedagógus, Városi Múzeum: *„A projekt kapcsán beszélünk majd a zsidó kulturális örökségről, és hamarosan, ez év októberében vagy novemberében egy kiállítást is nyitunk, ehhez kapcsolódóan lesz mobilapplikációnk. Különböző turisztikai túrákat is szervezni fogunk, tehát olyanokat, amelyek kicsit specifikusabbak.”*

A Rediscover elnevezésű projekt több mint másfél millió eurós vissza nem térítendő támogatásból valósul meg.

Pannon RTV

13 százalékkal emelkedett az antiszemita bűncselekmények száma Németországban

A legnagyobb fenyegetést a zsidókra a szélsőjobbosok jelentik a német belügyminiszter szerint. A szélsőjobbos AfD szerint viszont a kormány el akarja titkolni a muszlim antiszemitizmust.

Tavaly 2032 antiszemita bűncselekményt regisztráltak Németországban, ami 13 százalékos emelkedést jelent a 2018-as adatokhoz képest, közölte **Horst Seehofer** belügyminiszter. A Politico híradása szerint Seehofer arról is beszélt, hogy az esetek 93 százalékáért szélsőjobboldali elkövetők a felelősek.

A statisztika azt az esetet is tartalmazza, amikor jom kippur napján egy felfegyverkezett szélsőséges terrorista Halle városában egy zsinagógába próbált bejutni. Miután ez nem sikerült neki, két járókelőt meggyilkolt az utcán.

Josef Schuster, a németországi Központi Zsidó Tanács elnöke úgy látja, hogy a hallei merénylet jelzésértékű volt. A közösségi vezető a Politicónak elmondta, hogy az antiszemitizmus mindennapossá vált a német zsidóság számára. Az interneten minden korlátozás nélkül ömlik a zsidóellenes gyűlölet, de a zsidóság elutasítása az utcákon és az iskolákban is komoly problémát jelent.

A koronavírus-járvány erre csak rátett egy lapáttal. Az összeesküvés-elméletekben hívők és a járványügyi intézkedések ellenzői még a holokauszt relativizálásától sem riadnak vissza, nyilatkozta Schuster.

A szélsőjobboldali AfD párt elnökhelyettese, **Beatrix von Storch** nemtetszését fejezte ki a belügyminiszter által bemutatott statisztikával kapcsolatban. Szerinte Seehofer csak a mainstream politikailag korrektnek számító állításait ismételgeti, miszerint az antiszemitizmus a jobboldalról érkezik. Ezzel pedig a miniszter a muszlim zsidóellenességet próbálja eltitkolni.

Kibic

Megemlékezés a hallei zsinagóga elleni támadásról

IZRAELI SZÍNES

Jeruzsálem főrabbija személyesen fejezte ki részvétét

Arje Stern rabbi a megbékélés üzenetével érkezett a gyászoló családhoz. A rendőrségnél fogyatékosokat felismerő képzéssel előznék meg a hasonló eseteket.

A 32 éves Ijad Halakot izraeli rendőrök lőtték le Jeruzsálem óvárosában, miután a kezében lévő mobiltelefont fegyvernek nézték. Halak a felszólítás ellenére nem állt meg, menekülni kezdett, az üldöző rendőrök pedig tüzet nyitottak rá, ekkor érte a halálos lövés. A rendőrök nem találtak fegyvert az áldozatnál, és hamarosan kiderült, hogy a féri autista volt.

Arje Stern főrabbi részvétlátogatáson Ijad Halak családjánál

A tévedés miatt Izrael bocsánatot kért, **Amir Ohana** belbiztonsági miniszter pedig bejelentette, hogy ki fogják vizsgálni az esetet, amit azzal magyarázott, hogy a rendőröknek másodpercek alatt kell döntést hozniuk egy terror sújtotta térségben, ahol állandó veszély fenyegeti az életüket. A miniszter azt is közölte, támogatni fogja a fogyatékkal élő emberek könnyebb felismerését segítő képzés bevezetését a rendőrségnél.

Ohana korábban meglátogatta volna Halak gyászoló családját Kelet-Jeruzsálemben, de az áldozat apja közölte, hogy nem szeretne az izraeli kormánytól érkező látogatókat fogadni. A családhoz ellátogatott viszont **Arje Stern**, Jeruzsálem askenázi főrabbija, aki helyi muszlim vezetőkkel is találkozott.

A főrabbi a városi önkormányzat képviselőivel együtt érkezett meg Halak családjához, és elmondta, hogy a béke és a kiegyezés üzenetével jött részvétet nyilvánítani. A lelőtt autista férfi édesapja köszönetet mondott a főrabbinak a látogatásért.

Kibic

Ötletek a közösségi újrahasznosításra

Bizonyára sokan feltették már maguknak a kérdést, hogy mit tehetnének a Földért. Vannak, akik lelkes környezetvédőkké válnak, mások pedig a bálnákat szeretnék megmenteni. Ha a mindennapjainkban egy kicsit jobban odafigyelünk a környezetünkre, akkor nemcsak részesei lehetünk a fentieknek, hanem nagyon sokat teszünk a Földért is.

Küzdelem az ételpazarlás ellen

Izraelben évente 2,5 millió tonna étel kerül a kukákba. Ennek 50 százalékát még el lehetne fogyasztani – az izraeli élelmiszerbank, a Leket tájékoztatása szerint. Bár a háztartások is sok élelmiszertől szabadulnak meg, a legtöbbet mégis az éttermek és a szupermarketek dobják ki. A SpareEat erre a problémára talált megoldást: kifejlesztett egy applikációt, amely összegyűjti a még fogyasztható ételeket az éttermektől, pékségektől stb., majd nagyon kedvező áron értékesíti őket. *Éli Fisher* társalapító és marketingvezető szerint az ételek ilyen módon történő újrahasznosítása elsősorban a környezetnek jó, mert rengeteg erőforrást megspórolhatunk vele. Ugyanakkor a SpareEat egy igazi win-win szituáció minden érintettnek. Jó az üzleti oldalnak, mert némi bevételt így is tud generálni, és jó a lakosoknak is, akik kedvező áron tudnak ízletes ételt fogyasztani.

Régi játékok kreatív felhasználása

A boltokban vásárolt új játékokkal ellentétben a használt játékoknak saját történetük is van. Már voltak, akik szívesen használták őket, és szeretettel bántak velük. Nehéz megválni az ilyen kincsektől. Az elválás azonban nem olyan fájdalmas, ha tudjuk, hogy egyrészt jó helyre kerülnek, másrészt a környezetet is óvjuk egy-egy baba, kisautó újrahasznosításával. *Tál Tenne Czaczkes* újra életet ad a régi játékoknak azzal, hogy különleges tárgyakat alkot belőlük. Legutóbb a tel-avivi városházával együttműködve egy hatalmas strandlabdát készített régi, már megunt vagy sérült játékokból. Ezzel az akcióval az egyszer használatos műanyag tárgyak minimalizálásának szükségességére kívánták felhívni a figyelmet.

Ingyenes esküvői ruhák

Áviháj Álkobi, a Kol Kala alapítója egy olyan butikot hozott létre, amely 4500 esküvői ruhát, fátylat, öltönyt és egyéb esküvői ruházatot kínál leendő házaspárok részére. A vállalkozás különlegessége, hogy a ruhák használata ingyenes, mert Áviháj így szeretné óvni a Földet és a környezetet.

Izraeli Nagykövetség

Titkosszolgálat a vírus ellen

A mobiltelefonok titkosszolgálati követésével ellenőrzik a házi karanténra kötelezettek otthonmaradását, és a fertőzöttek előzetes mozgása alapján döntenek újabb karanténokról Izraelben – jelentette a helyi média március 15-én.

Az izraeli kormány vasárnap este jóváhagyta, hogy a Sin Bét belbiztonsági szolgálat a mobiltelefonok adatai és más terrorellenes technológiák felhasználásával nyomon kövesse a koronavírussal fertőzöttek mozgását.

Az okostelefonok visszamenőleges helymeghatározásával feltérképezik a frissen fertőzöttek elmúlt két hetét is, hogy merre jártak, kik voltak a közelükben, és ezen személyek számára is előírják a házi karantént. Őket SMS-ben fogják értesíteni erről.

Ez a döntés felhatalmazást ad a Sin Bét számára a teljes népesség nyomon követésére, és komoly aggodalmakat vetett fel a civil lakosság magánéletére gyakorolt következményei miatt.

„Biztosíthatom, hogy Izrael Államában nincs és nem lesz »nagy

Képünk illusztráció

testvér«, még olyan szélsőséges helyzetben sem, mint a mostani" – mondta **Becálél Szmotrics** közlekedési miniszter, George Orwell 1984 című disztopikus regényére utalva.

Az igazságügyi minisztérium név nélkül nyilatkozó vezető tisztviselője szerint a főügyész által jóváhagyott kormánydöntés azt jelenti, hogy a Sin Bét bírósági végzés nélkül ellenőrizheti a civilek mobil eszközeit és megismerheti a tulajdonosok útvonalát.

Benjámin Netanjahu miniszterelnök szombat este bejelentette, hogy ezeket az intézkedéseket a vírus terjedése elleni küzdelemben kívánja felhasználni. Miután a mobiltelefonok követését sokan bírálták a helyi médiában a magánélet megsértésének veszélye miatt, korlátozásokat illesztettek a Sin Bétnek adott jogosultságokhoz.

Ezen korlátozások szerint a Sin Bét csakis a koronavírus elleni küzdelemben és mindössze harminc napig követheti a lakosok telefonjait. A titkosszolgálat az ily módon szerzett információt más módon nem használhatja fel, és közvetlenül az egészségügyi minisztériumhoz fogja elküldeni, hogy onnan az üzeneteket az érintettek telefonjaira továbbítsák. Ezen irányelvek megsértése bűncselekménynek minősül. *(MTI)*

Izrael: már elhagyta a 9 milliót

Izrael Állam 72. függetlenségi napja előtt a központi statisztikai hivatal bejelentette, hogy az izraeli lakosság száma elérte a 9.190.000 főt.

A lakosság hetvennégy százaléka zsidó, ez 6.806.000 főt tesz ki, 21 százalék az arab lakosok aránya, míg 5 százalékuk más vallású.

Az előző évhez képest az ország népessége százhetvenegyezerrel, vagyis 1,9%-kal nőtt, ami körülbelül 180.000 újszülött csecsemőt és 32.000 új bevándorlót foglal magában. Az elmúlt évben 44.000 ember halt meg Izraelben.

Izrael Állam létrehozásakor az ország lakossága 806.000 volt, azóta az újszülötteknek, bevándorlóknak köszönhetően szépen felduzzadt a lakosság száma.

A statisztikai hivatal becslései szerint 2030-ra Izrael lakossága eléri a 11 milliót, és a függetlenség századik évfordulóján, 2048-ban, már több mint 15,2 millióan élnek majd az országban.

Jelenleg a világ zsidóságának 45 százaléka lakik Izraelben. Az ország zsidóságának körülbelül 78 százaléka Erecben született. Az életkorokat tekintve közel 950.000 négyéves vagy annál fiatalabb gyerek és körülbelül 50.000 90 éves vagy annál idősebb ember él az országban.

A teljes lakosság 28 százaléka fiatalkorú, a 65 éves vagy annál idősebb emberek aránya pedig a teljes népességre vetítve 12 százalék.

Az izraeliek 2-3 százalékát fertőzhette meg eddig a koronavírus

Az izraeliek 2-3 százalékát fertőzhette meg eddig a koronavírus a tel-avivi egyetem szerológiai kutatása alapján – jelentette a Jediót Ahronót című újság honlapja, a Ynet.

Az egyetem kutatói az egészségügyi minisztérium felkérésére vizsgálták meg az izraeli lakosságot, hogy megtudják az átfertőzöttség jelenlegi mértékét, írja az MTI. Vért vettek az izraeli népesség összetételének megfelelő, 1700 fős reprezentatív minta tagjaitól, hogy megállapítsák, hányan termeltek közülük ellenanyagot a vírussal szemben, ami fertőzöttségüket bizonyítja.

Ilyen ellenanyagot akkor is termel az emberek szervezetének immunrendszere 2-3 héttel a fertőzés után, ha semmiféle tünete sem alakult ki náluk a koronavírus okozta betegségeknek, vagyis látszólag teljesen egészségesek.

A tanulmány szerint a 40–60 éves korosztálynál az átlagnál némileg magasabb arányban volt jelen az ellenanyag, míg a 19 év alattiaknál ugyanez az arány csekélyebb volt. Ezenkívül a férfiak fertőzöttebbnek bizonyultak a nőknél, a tel-aviviak és a jeruzsálemiek pedig a haifaiaknál.

„Az adatok azt mutatják, hogy az eddig ismert mintegy 17 ezer koronavírus-fertőzött mindegyikére 11-16 nem felismert fertőzés jutott" – nyilatkozta a kutatás egyik vezetője, **Dani Kohen** professzor a Ynetnek.

„Az eredmények azt mutatják, hogy a kijárási korlátozások megfelelően működtek, a lakosságnak csak néhány százaléka volt kitéve a vírusnak. Ezért az ország nagyon messze van a vágyott nyájimmunitástól" – tette hozzá.

Izraelben májusban fokozatosan visszaszorult a járvány, de az utóbbi időben ismét egyre több beteget találtak, elsősorban az iskolákban elharapódzott fertőzések miatt. A hónap utolsó hetében több új esetet regisztráltak, mint előtte három hétig összesen, ezért újra bezártak 31 iskolát, 3723 tanulónak és tanárnak házi karanténba kellett vonulnia.

Ismét jelentősen növelik a tesztelést, a mentőszolgálat megnyitott több, már bezárt „drive in", vagyis autós tesztelő állomást, ahol olyanok jelentkezhetnek, akik kapcsolatba kerültek ismert fertőzöttekkel, még ha nincsenek is tüneteik.

A koronavírus megjelenése óta 17.219 fertőzöttet találtak, akik közül 14.915-en már meggyógyultak. Június első napjaiban 31-en voltak súlyos állapotban, közülük 30-an lélegeztetőgépen. A halálos áldozatok száma addig 287 volt.

Horthy Miklós unokája bocsánatot kért nagyapja nevében a holokausztért

A Londonban élő Horthy Istvánnak meggyőződése, hogy kormányzó nagyapja a deportálások leállításáig nem tudott a haláltáborban zajló borzalmakról, de államfőként mégiscsak volt felelőssége a tragédiában. Amúgy derűs és nagyon kedves emberként emlékszik rá a száműzetésből, aki az 56-os forradalom leverése után vesztette el végleg az élni akarását. Az unoka most egy dokumentumfilmben idézte fel emlékeit, és telefonon is beszélt a *24.hu*-nak arról, milyen érzés a Horthy-fasizmusról olvasni, illetve hogyan telt az utolsó találkozása a nagyapjával.

Nem kérdés, hogy **Horthy Miklós** a 20. századi magyar történelem egyik legmegosztóbb alakja. Azok közé tartozik, akiknek a neve kiejtésétől egyenes út vezet az indulatos, asztalcsapkodó vitákig, hogy vajon a nemzet megmentőjéről vagy egy fasiszta diktátorról van-e szó. A történészek persze időről időre felhívják a figyelmet arra, hogy a valóság jóval árnyaltabb az ilyen leegyszerűsítő, szélsőséges véleményeknél, ám abban sokszor köztük sincs egyetértés, hogy vajon melyek is Horthy politikai érdemei és bűnei, mennyiben tehető felelőssé a kormányzó a magyar holokausztért, illetve a második világháború katasztrofális végjátékáért. Egészen biztos, hogy ezek a viták még jó ideig velünk maradnak, a Horthy-korszakot újra „felfedező" emlékezetpolitika például garantáltan gondoskodik a kellő hevület fenntartásáról.

Elképzelni is nehéz, milyen lehet ilyen történelmi figura leszármazottjának lenni, és milyen érzés, amikor nagyapánk nemcsak a saját családunk privát emlékezetében él, de egyúttal egy teljes korszak, egy idealizált-gyűlölt rendszer névadója is. A *Nagyapám: Horthy Miklós* című dokumentumfilm ebbe a különös nézőpontba enged betekintést. A Trianon 100. évfordulóján online bemutatott filmben a kiskora óta külföldön élő unoka, **ifj. Horthy István** idézi fel emlékeit az emigrációban meghalt kormányzóról, akit ő egyfajta apafigurának is tekintett gyerekkorában.

Ugyanis saját apját, a repülőtisztként szolgáló **Horthy Istvánt** nem ismerhette igazán, hiszen mindössze másfél éves volt, amikor a hazatérni készülő kormányzóhelyettes 1942-ben utolsó bevetésén lezuhant és meghalt a keleti fronton. Ez persze azt is jelenti, hogy nagyapja két és fél évtizedes kormányzói időszakáról sincs nagyon sok saját emléke, bár az utolsó, háborús évek nyomasztó időszaka láthatóan mélyen beégett a kis Horthy István emlékezetébe. A bukás utáni száműzetés időszakában pedig kifejezetten közel került nagyapjához, akinek hatalma ekkor már csak odáig terjedt, hogy unokájának adja át bölcsességeit a társadalom ideális működéséről.

Az ötvenperces film tehát vállaltan egy szubjektív visszaemlékezést mutat be, amit csak rövid, narrációs betétek szakítanak meg helyenként. **Sipos József,** a korábban Márai-adaptációkon (*A gyertyák csonkig égnek, Eszter hagyatéka)* is dolgozó rendező elmondta a *24.hu*-nak, hogy az eredeti koncepció szerint több megszólalót is felkeresett volna, és a háborús kiugrási kísérletet járta volna körbe a film. Ám az első interjú Horthy Istvánnal olyan tartalmasnak bizonyult, hogy inkább úgy döntött, az unoka válaszainak szenteli a teljes játékidőt. A *Nagyapám: Horthy Miklós* amúgy egy trilógia befejező darabja, amelynek első két része **Raoul Wallenberg,** illetve **Bartók Béla** sorsán keresztül mutatta be a viharos történelmi időszakot.

Balesetben kapta a burgonyaorrot

Egy ilyen film célja nyilvánvalóan nem lehet az, hogy komplex, tárgyilagos képet mutasson a kormányzóról. Izgalmas vetületét inkább épp a családi kötelék és az érzelmi közelség megléte adhatja, ami az objektivitást eleve lehetetlenné teszi.

„Mindig *hallottam, hogy a Horthy-mítosz mennyire kiterjedt, pláne Kenderesen. De bocsánat, Kenderesen őt ismerték, a nagypapa ott élt, ott dolgozott, ott lovagolt a földeken. Ott ez nem mítosz volt, hanem egy igazi érzés. Miért szerették annyira nagypapát? Mert ő is mindenkit szeretett. Ez teljesen eltér attól a katonaképtől, aki mindig egyenruhában van, nagyon komoly arccal"* – mondja Horthy István, aki szerint sokan nem tudják például azt sem, hogy nagyapja szigorú arcán egy fiatalkori tengerészbaleset is rajta hagyta a nyomát, mikor egy elszabadult kötél miatt lezuhant a fedélzetre. „Akkor kapta a burgonyaorrot, mert a plasztikai műtét nem volt olyan finom annak idején."

Arról is beszél, hogy az egész Horthy-családra nagyfokú közvetlenség és mélyen megélt szeretet volt a jellemző, ami az ő merevebb közegből érkező, arisztokrata származású édesanyjának egy új világot nyitott meg. Ezt a családi idillt persze egy háború és egy felfoghatatlan borzalmak felé sodródó világ övezte, amelynek az unoka emlékei szerint „derűs és kedves" nagyapa is egyik meghatározó szereplője volt. A felelősség és a politikai mulasztások kérdése többször is szóba kerül a filmben, akárcsak a nácikhoz és **Hitlerhez** való viszonya.

„*Az nekem világos, hogy nagypapa nem tudta, mit kell kezdeni egy ilyen emberrel, mint a Hitler. Mikor a helyzet romlik, az emberek remélik, hogy egy erélyes gazember valahogy helyrehozza a dolgokat"* – mondja Horthy István, aki szerint nagyapja azért utálta eredendően a bolsevizmust, mert azt megélte Magyarországon, ám időbe telt neki, mire megértette, hogy a nácizmus majdnem ugyanaz. „Nem tőle hallottam, hanem édesanyámtól, hogy mikor nagyapám először találkozott Hitlerrel, Hitler még kérdezett, hallgatott másokra, és nagyon érdeklődött a dolgok iránt. Másodszor már nagyon rossz benyomása volt róla. Egész megváltozott, a tekintete homályos lett, semmit nem kérdezett, érezte, hogy ő Európa uralkodója, és nem kell másokra hallgatnia."

Lelőni Hitlert

Azt a jelenetet viszont unokájának is elmesélte az egykori kormányzó, amit aztán a memoárjában is megírt: az 1944. márciusi találkozóra érkezve elgondolkodott rajta, hogy itt lenne a lehetőség lelőni Hitlert, mert őt nem fogják megmotozni, ám végül inkább egy „magasabb Lényre" bízta a bíráskodást, és a vonaton hagyta a fegyvert. A Magyarország német megszállása után elindult deportálásokról Horthy István úgy véli, hogy nagyapja hiába maradt kormányzó, ekkor már nem számított igazán tényezőnek, és inkább csak azt csodálja, hogy július elejétől októberig valahogy mégis csinált magának egy kis mozgásteret, és el tudott érni egy-két dolgot.

Horthy István

Fotó: Sipos József filmjéből

„Meg vagyok győződve, hogy a nagypapám ezt nem akarta, sőt, azt hiszem, majdnem nem hitte el, hogy ilyen van. De ha valaki úgy érzi, hogy az ő felelőssége volt – és persze ő volt az államfő, úgyhogy talán jogi szempontból felelős is volt –, én legmélyebben a család nevében és a nagyapám nevében (...) bocsánatot szeretnék kérni azoktól, akik szenvedtek. Mert mind emberek vagyunk, mind hibázunk. Lehetetlen, hogy a nagyapám nem hibázott. Persze hogy hibázott. Csak az Isten tud tökéletesen cselekedni. Úgyhogy nekem illik bocsánatot kérni" – mondja a magyarul meglepően folyékonyan, de olykor azért érezhető bizonytalansággal beszélő Horthy István.

Telefonos megkeresésünkre azt is megerősítette, hogy erről most beszélt először nyilvánosan, pedig már nagyon régóta dolgozik benne az érzés. Egyáltalán nem kiszámított gesztus volt ez a részéről, és nem is vár semmiféle reakciót.

Horthy Miklós és Adolf Hitler a kikötő felé utaznak 1938-ban

Fotó: Heinrich Hoffmann/ullstein bild /Getty Images

Hogy Horthy pontosan mit tudott a deportálásokról, illetve mit tehetett volna a megakadályozásukra, az mai napig vita tárgya a történészek között, legutóbb például a Horthy felelősségéről friss könyvet publikáló **Ungváry Krisztián** és **Szakály Sándor** feszült egymásnak a témában.

Egy ilyen kérdésben történészi szempontból nem igazán releváns egy unokának a családi emlékezetre épülő véleménye, ami ebből a szempontból éppolyan megbízhatatlan forrásnak számít, mint a kormányzó háború után írt memoárja. Az viszont egyértelműen a film legerősebb momentuma, amikor Horthy István bocsánatot kér nagyapja nevében a holokausztért:

„Hogy valaki, aki elvesztette a családját, mit érez ezzel kapcsolatban, és elfogadja-e vagy sem, az mindenki saját döntése. Nem várok semmilyen visszhangot erre a bocsánatkérésre, csak fontosnak éreztem, hogy kifejezzem, amit érzek" – mondta a 24.hu-nak.

Az viszont elszomorítja, hogy harminc évvel a rendszerváltás után is sokszor Horthy-fasizmusról írnak, vagy amikor egy külföldi barátja felháborodva meséli neki, hogy részt vett egy budapesti idegenvezetésen, ahol elképesztő hazugságok hangzottak el a gyanútlan külföldi csoport előtt. Például az, hogy a magyar kormányzó annyira féktelen antiszemita volt, hogy valójában ő bujtogatta Hitlert a zsidók kiirtására, és végül még a német diktátornak is elege lett belőle, ezért száműzte őt Portugáliába.

Ezzel együtt Horthy István szerint külföldön még nehezebb reális, árnyalt képet kapni a nagyapjáról, mert ott kevesebben ismerik a magyar történelmet, és ha bármilyen pozitívum elhangzik róla, azonnal rázúdulnak a megszólalóra az indulatos támadások, hogy Horthy valójában egy szörnyeteg volt, és aki jót mond róla, azt nyilvánvalóan a szélsőjobboldalt támogathatja.

„Fáj, hogy az ilyesmit a gyerekeimnek és az unokáimnak is olvasniuk kell. Persze ők tudják, hogy ez nem igaz, de akkor is nehéz" – mondta a telefonban.

Teljesen magába zuhant

A háború végnapjairól nagyon pontos emlékei vannak Horthy Istvánnak, aki mindössze hároméves volt, amikor a németek elhurcolták őket a Várból, és Horthyt lemondatva Bajorországba vitték a családot. A háború vége után zűrzavaros éveket éltek át. A kormányzót elszakították a családjától, „ide vitték, oda vitték, amoda vitték. Néha börtönben volt, néha egy kastélyban. Látszott, hogy az amerikaiak sem tudták, mit csináljanak vele." 1949-ben kerültek végül a portugáliai Estorilba, ahol Horthy Miklós haláláig élt.

„Mialatt száműzetésben voltunk, én sosem hallottam nagypapát panaszkodni arról, hogy mit vesztett el, a gyerekeit, a vagyonát, a becsületét, a pozícióját, a hazáját. Hogy szomorú volt, az biztos, de ezt nem fejezte ki, és a mindennapi életben egy derűs ember volt. Szeretett mulatozni, szeretett viccelni, szeretett bridzselni és szerette az embereket. Nagyon sokan jöttek hozzánk mindig" – mondja a filmben **Horthy István,** aki szerint ekkoriban inkább apafiú viszony alakult ki köztük, és sokat sétáltak együtt, akár politikáról is beszélgetve. Persze nem konkrét helyzetekről vagy politikusokról volt szó, inkább elméletben magyarázta unokájának, hogy működik a demokrácia, mi az a parlament, hogy szavaznak a törvényhozásban, és hogy áll össze egy kormány. Felnőtt fejjel, részben épp az indulatos fasisztázásokat látva, ő is tisztázni akarta a maga számára, mi volt nagyapja politikai világnézete, és arra jutott, hogy Horthy Miklós egy konzervatív liberális egyén volt. „Ebben a dologban nagyon mély meggyőződései és értékei voltak, amikről nem sokszor beszélt, mert mélyebben gyökerezett, mint az intellektuális beállítottsága. Ezt abból szedtem ki, amit előbb mondtam: mikor beszélt nekem a politikáról, próbálta megmagyarázni, hogy kellene a politikának funkcionálni."

Hiába érezte magát jól Portugáliában, Horthy Miklós nagyon vágyott vissza Magyarországra, és sokáig reménykedett abban, hogy van is esélye a hazatérésre, mert az orosz megszállás átmenetinek bizonyul. Az 56-os forradalom leverése azonban végleg eloszlatta benne ezt a reményt, ezzel együtt pedig az élni akarást is. Az ekkoriban már Skóciában tanuló István épp ezután, egy karácsonyi szünetre visszatérve, Estorilban látta utoljára nagyapját, és fel is tűnt neki, hogy mennyire magába zuhant.

„Le volt sújtva, és valahogy nem úgy viselkedett, mint korábban. Tudomásul vettem, de nem nagyon rágódtam rajta, hisz ekkor már csaknem 90 éves volt, jogában állt megöregedni. Két hónapra rá hívtak, hogy nagypapa meghalt, és menjek a temetésre. Elszomorodtam. Ha éreztem volna, hogy ilyen közel van a végéhez, több időt szántam volna rá az utolsó szakaszban. De ezt sokszor utólag ismeri csak fel az ember" – idézte fel beszélgetésünk során az utolsó találkozást.

Horthy, a magánember

A *Nagyapám: Horthy Miklós* nyilvánvalóan nem visz közelebb a mai napig kultusszal és ellenkultusszal is bíró kormányzó történelmi szerepének és politikai felelősségének objektív megítéléséhez, ennek ellenére rendkívül érdekes, ha a helyén kezeli az ember. Az államfő katonás, hivatalos sziluettje helyett inkább Horthy, a meglepően jó kedélyű magánember rajzolódik ki egy privát és érthető okokból elfogult nézőpontból. A személyes részek sokkal izgalmasabbak is, mint azok, amelyekben a mérnök végzettségű unoka elemez vagy értékel egy olyan időszakot, amelyben ő maga sem élt, és nem is kutatója. A bocsánatkérés pedig kifejezetten példamutató cselekedet egy olyan korban, amikor ennek hagyománya végleg kiveszni látszik a közbeszédből, amely az önvizsgálatot nem értéknek, inkább gyengeségnek tekinti.

Jankovics Márton/24.hu

APRÓ-HIRDETÉS

VEGYES

Közös képviselet, társasházkezelés Budapesten! Tapasztalat, referenciák! Dr. Bíró Anna és Lőrincz Péter. 06-70-383-5004.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Licites eljárással eladó a Bp. III., Czetz János utcában lévő, 30 m²-es, önálló garázs, 6.000.000 Ft indulóáron. Érdeklődni lehet munkaidőben a 06-30-217-3460 telefonszámon.

Pedikűr-manikűr! Várjuk kedves vendégeinket a Lollo szalonban, a 1085 Bp., Gyulai Pál utca 6. szám alatt. Bejelentkezés: pedikűr, lábápolás: 06-30-210-3271; kézápolás, manikűr, műkörömépítés: 06-30-556-4696.

67 éves nő lakhatásért besegítést vállal idősgondozói végzettséggel. Főzés, sütés, egyéb. 06-30-205-7835.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Idősgondozást vállalok együttlakással 24 órában. 06-20-224-9590.

Eltartási szerződést kötnék idős személlyel, együttlakással Budapesten. Gondozást, háztartás vezetését vállalom, életvitellel kapcsolatos problémák megoldásában segítem. 06-20-224-9590.

Mártír-istentiszteletek országszerte

Június 21., vasárnap

Eger,	**11.00 óra**	**temető**
Győr,	**11.00 óra**	**temető**

Június 28., vasárnap

Szeged,	**10.00 óra**	**téglagyár**
Szeged,	**11.00 óra**	**zsinagóga**
Gyula,	**11.00 óra**	**temető**
Veszprém,	**14.00 óra**	**temető**

Július 5., vasárnap

Karcag,	**11.00 óra**	**temető**

(A folyamatos egyeztetés miatt az időpontokban változás történhet, a júliusi helyszíneket később közöljük.)

Hogyan hekkelték meg a hegyi zsidók a náci fajelméletet?

Miután a nácik elfoglalták a Kaukázus északi részét, az ott élő hegyi zsidók élete is veszélybe került. Egy ügyes trükkel azonban sikerült több ezer ember életét megmenteni.

A német csapatok 1942 júliusában megkezdték a Kaukázus északi részének elfoglalását. Annak ellenére, hogy a megszállás csak néhány hónapig tartott, a régióban élő zsidóság így is komoly veszteségeket szenvedett. A nácik több falu zsidó lakosságát is tömegsírokba lőtték, az áldozatok többsége az oroszok által csak hegyi zsidóknak nevezett csoport tagjai közül kerültek ki.

A nácik azonban a hegyi zsidók többségét nem gyilkolták meg, ennek okáról pedig az Izraeli Nemzeti Könyvtár blogján közzétett történetből tudhatunk meg többet. Eszerint miután a németek elfoglalták Nalcsik városát, az ott élő zsidókat gettóba terelték, és tömegsírokat ásattak velük. Néhány befolyásosabb zsidó család tagjait ki is végezték, ám ekkor a zsidók egy csoportja szervezkedni kezdett, és a muszlim lakosság segítségével azt kezdték bizonygatni a megszálló náciknak, hogy a helyi zsidók csak a nevükben zsidók, de valójában a kaukázusi tat népcsoporthoz tartoznak.

A tat nép tagjai muszlimok voltak, a németek pedig több okból kifolyólag meglehetősen óvatosan bántak a helyi muszlim lakossággal. Aminek az lett a következménye, hogy a Nalcsikban állomásozó SS-egységek felfüggesztették a hegyi zsidók legyilkolását, és elkezdték vizsgálni a különféle náci kutatóintézményekben, hogy „fajilag” hová is tartoznak a csoport tagjai. Megnézték az európai zsidókkal való közös származásukat, a vallási és kulturális szokásaikat, az öltözködésüket, az irodalmukat és a nyelvüket.

Eközben a város zsidó lakói megpróbálták eltüntetni a zsidóságra utaló nyomokat. Elásták vagy elrejtették az imakönyveket és más, imádkozásra használt kellékeket. A zsinagógában található tórákat pedig egy szervezett gyászmenet keretében vitték ki a közeli temetőbe. Annak érdekében, hogy a nácik ne közelítsék meg a menetet, és ne kezdjenek szaglászni az esemény körül, azt mondták nekik, hogy a tífuszjárvány áldozatait viszik eltemetni.

A Nalcsikban élő hegyi zsidók meggyilkolását végül sikerült két hónapig elhalasztani, akkor azonban erre már nem maradt a náciknak elég idejük. A sztálingrádi vereséget követően ugyanis a német hadsereg elkezdett visszavonulni a Kaukázus térségéből. Így a város többezres zsidó lakosságának nagy része megmenekülhetett.

Kibic

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

130 éve született Várnai Zseni, az anyaság zsidó költője

A forradalom költőjének tartották, arról vált híressé, de legmélyebben mégis a gyermekei iránti odaadás, az anyaság foglalkoztatta, ez teszi máig népszerűvé anyablogok tucatjain, ma is az ő szép, egyszerű soraiból tanulunk gondoskodni. Forradalmi hitét is az fűtötte, hogy eljön majd a világ, amelyben senki és semmi nem állhat az édesanyák és gyerekeik közé.

Weisz Eugénia néven született 1890-ben Nagyvázsonyban, egy szegény kis szabómester gyermekeként. A sokgyermekes szabó, mint oly sokan mások, a fővárosban remélt jobb életet, így került a kis Zseni (az Eugénia becéző alakja ez a név) Pestre gyerekként.

Gépírólány lett, gyors- és gépíró, de érzett valamit mocorogni, amit nem fojthatott magába, ezért elment színinövendéknek is: valamit el akart mondani az embereknek, valami nagyon fontosat, és kereste a módját, hogy eléjük állhasson. Elvégezte 19 éves korára az Országos Színészegyesület színiiskoláját, de soha nem lépett színpadra.

Inkább írt. A férje, Peterdi Andor révén csatlakozott a munkásmozgalomhoz, a Népszavában kezdett publikálni, a szociáldemokrácia nagy napilapjában. Először az Anyaság című verse jelent meg nyomtatásban, majd a Katonafiamnak-ból lett tekintélyes botrány, ez a leghíresebb költeménye.

Amikor megjelent, a munkásság sztrájkolt, választójogot követelt, a vérvörös csütörtökön pedig a tüntető munkástömegeket a rendőrség elképesztő brutalitással verte szét. A Katonafiamnak refrénje: „Ne lőj, fiam, mert én is ott leszek.” Az édesanya a tüntető tömegben, szemben a katonának vitt fiával. Egyszerű ez, annyi csak, hogy a saját gyerekeinket ragadja el a hatalom, velük lövet ránk. A nép „magával kötve, mint a kéve”, ahogy később József Attila írja. A szocializmus célja Várnai Zseni szerint az, hogy soha többé ne születhessen hatalom, amely a gyermekeket az anyákkal szembefordíthatja. Anyaként, gondoskodó, érző lelkű jiddise mámeként volt szocialista.

A Népszava példányait elkobozták, vádat emeltek Várnai Zseni ellen, igaz, azt legalább később ejtették, de a vers csak egyre ismertebbé és aktuálisabbá vált. A háborúban, a folyamatos tömeghalál éveiben, amikor a Doberdón piros vér patakzott és sorra érkeztek a gyásztáviratok a hátországba, sok édesanya tanulhatta meg. Aztán elkezdett terjedni az őszirózsás forradalom előtt, és a hazatérő katonák háborúellenes, változást akaró himnuszaként is.

A háború alatt ment el alig hatévesen erről a világról az ő kisfia, Miklós is, és a következő verseiben a szívet tépő gyász uralkodott: a halott gyermek rímes ringatása. Szinte együgyűen kedves, szívszaggató szövegek ezek a legirtózatosabb fájdalomról, amely embert egyáltalán érhet, e nem ember szívébe való szenvedésről. „Ó, halljad Isten, ó, halljad világ, / Gonoszsággal és bűnnel vértezett! / Én nem vétettem, Ő sem vétkezett” – úgy szakad fel belőle a fájdalom, mint majd 2000 éve egy másik zsidó édesanyából, a gyermekét, Jézust elveszítő Máriából.

„S újra viselem gondodat,
Csak még pár földi dolgomat
Elvégzem, s aztán jövök.

Addig az álmod szép legyen,
A másvilági réteken
Szebbek talán az álmok is.

Aludj, aludj, s már ott vagyok,
A végtelenben egy napot
Aludjál addig, gyermekem.”

A két háború között a lipótvárosi zsidó nőegylet vezetője volt, és az odaadó gyengédség folyvást növekedett benne. Lánya és fia született, egyikük képzőművész, másikuk műfordító lett. Részt vett az antifasiszta ellenállásban, bujkált a rémes 44-es évben, és írt, egy olyan kort vélve közeledni, amelyben senki soha nem bántja majd a gyerekeket, amely, ahogy a Próféta mondja, az apák – és anyák – szívét a gyermekek, a gyermekek szívét az anyák és apák felé fordítja. Tévedett. Nem ilyen kor jött, bár ő ezt alig vette észre, noha a magyar történelem egyik legkiválóbb asszonya, Kéthly Anna barátnője volt.

Nem volt nagy költő, de igazi költő volt, és rengeteg embernek nyújtott vigaszt tiszta és mindannyiunk által jól ismert érzelmeket megénekelve. Jó ember volt, egészen figyelemre méltó formakészséggel. Népszerű volt és népszerű maradt annak ellenére, hogy naiv kommunista volt. Az anyaságot tárgyaló blogok kedvvel idézik költeményeit, tele van a magyar internet a verseiből vett idézetekkel, 2017-ben éppen olyan aktuálisak az anyaságról szóló írásai, amilyenek 100 éve voltak, és újabb 100 év múlva lesznek.

Mert vannak dolgok, amelyek tényleg nem változnak.

Hosszú élet adatott neki, a kor, amelyre várt, az anyák kora mégsem jött el 1981-ig, amikor 91 évesen meghalt. Azóta sem jött el, de el fog jönni. Talán még a mi napjainkban.

Legyen áldott addig is a 130 éve született zsidó édesanya és költő, Várnai Zseni emléke.

Tájékoztató gyógyszer- és MRI-támogatásról

Továbbra is igényelhető támogatás az átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzéséhez és magánjellegű MRI (mágneses rezonancia) vizsgálat elvégeztetéséhez, szociálisan rászoruló betegek részére. Ez a támogatás magánjellegű és egy-egy alkalomra szól, tehát nem folyamatosan hosszabb időre. Igényelni kortól függetlenül lehet, az ország bármely részéből.
Részletesebb információk:

Gyógyszertámogatás

Az „átlagosnál drágább” megjelölést az igénylő jövedelméhez viszonyítva értjük. Tehát mondjuk az 5000 forintos gyógyszerár annak tekinthető egy például 100.000 forintos nettó munkabér vagy nyugdíj mellett. A gyógyszertámogatás összegének felső határa nincs rögzítve, tájékoztatásul közöljük azonban, hogy az eddigi gyakorlatban 50.000 forint volt az 1 igénylésre nyújtott legnagyobb támogatás.

A támogatás egy adatlap kiállításával igényelhető, amelyhez a következők mellékelendők:

– havi jövedelemigazolás az igénylőről és az esetleg közös háztartásban élő más személyről,

– orvosi igazolás az átlagosnál drágább gyógyszer megnevezéséről és szükséges mennyiségéről, maximum 1 hónapra,

– gyógyszertári igazolás a gyógyszer beszerzési áráról.

MRI-támogatás

A támogatást olyan magánjellegű MRI-vizsgálathoz lehet igényelni, amely rosszindulatú daganat gyanújának tisztázására szolgál, és amelyet az állami egészségbiztosítás csak túl késői időpontra tud vállalni. Igénylés előtt ajánlatos lehetőleg több magáncégnél érdeklődni, mert lényeges különbségek vannak mind a vállalt határidőkben, mind az árakban.

Az említett jövedelemigazoláson kívül az igényléshez mellékelendő a betegséget igazoló orvosi lelet, valamint a szakorvos által kiállított MRI-beutaló másolata.

Megjegyezzük, hogy a hozzánk beérkezett valamennyi személyi adatot az előírt titoktartással kezeljük.

Egyéb felvilágosítás, valamint az igényléshez szükséges adatlap a következő telefonszámon kérhető: (06-1) 321-3497, leginkább az esti órákban.

Mojzes Ivrat rovata

Szavak

hát igen...
legalább beszélni, mindenképpen,
mert a szó rettentően fontos.

a rossz szavak megszokása ellen kell küzdeni, ha másképp nem,
legalább szavakkal, értelmes szavakkal, dühös szavakkal,
jól hallható szavakkal,
legalább azért,
hogy mi magunk ne higgyük, hogy az! a természetes,
hogy mi! tudjuk, lehet mondani mást is, másként is,

legalább egymásnak,
de inkább mindenkinek...

NAPTÁR

Június 19.	péntek	Sziván 27.	Gyertyagyújtás: 8.26
Június 20.	szombat	Sziván 28.	Szombat kimenetele: 9.47
Június 21.	vasárnap	Sziván 29.	Jajm kippur kóton
Június 22–23.	hétfő–kedd	Sziván 30. – Támuz 1.	Újhold
Június 26.	péntek	Támuz 4.	Gyertyagyújtás: 8.27
Június 27.	szombat	Támuz 5.	Szombat kimenetele: 9.48

A Testnevelési Egyetem díszdoktora lett Polgár Judit

A Testnevelési Egyetem (TE) díszdoktora lett Polgár Judit. A kétszeres olimpiai bajnok sakkozó a TE 45. díszdoktori címét veheti át, adta hírül az MTI.

Mocsai Lajos, a TE rektora a szenátus döntéséről elmondta, a díszdoktori címet olyan kiválóságok kapják, akik sportolóként vagy sportdiplomataként maradandót alkotnak, és szoros a kapcsolatuk a Testnevelési Egyetemmel.

„Miután idén nyáron elindul a szellemi sportokkal foglalkozó szervezeti egységünk, bátran mondhatom, ezen a területen komoly terveink vannak, és ebben a fontos munkában **Polgár Juditra** is számítunk. Az ő múltja sporttörténelmi, diplomáciai tevékenysége pedig kimagasló a sportág fejlesztésében és az oktatás területén egyaránt” – fogalmazott.

A minden idők legjobb női sakkozójának tartott Polgár Judit az oktatás terén is kiemelkedő tevékenységet folytat. A Polgár Judit Sakk Alapítvány 2012-ben indult útjára, hogy egy egyedülálló módszerrel segítse a gyerekek képességfejlődését a közoktatásban. A képességfejlesztő sakk kerettantervként bekerült a hivatalos Nemzeti Alaptantervbe, és 2013-tól önálló tantárgyként választható az általános iskolák alsó tagozatában. A tanulás segítésére Sakkpalota címmel készítettek tankönyv- és munkafüzet-sorozatot, tanári kézikönyvvel kiegészítve.

Polgár Judit a 95 éves TE 45. díszdoktora, neve olyan sportolói és sportvezetői világnagyságok közé kerül fel az egyetem márványtáblájára, mint *Juan Antonio Samaranch*, *Joao Havelange*, *Primo Nebiolo* vagy éppen *Jacques Rogge*.

„Rengeteg energiát ad egy ilyen komoly elismerés” – mondta Polgár Judit a TE honlapján. „Megtisztelő, hogy egy kiemelkedő, lassan 100 éves intézmény, a Testnevelési Egyetem díszdoktora lehetek. Azért is tartom különösen fontosnak, mert remélem, mindez ráirányítja a fiatalok figyelmét arra a munkára, amit folytatok.”

Hozzátette, minden alkalommal, amikor kitüntetést kap, legutóbb tavaly novemberben az Európai Sakkszövetség első Európai Sakk Legenda díjának odaítélésekor, kicsit nosztalgiázik.

„Felidézem, mit értem el eddig, és most milyen irányba tart az életem. Úgy látom, a kettő nálam összefügg, mert a sakksportban ugyanolyan fontos a versenyszellem, a kitartás és a tökéletesség, mint az oktatásban és a sakk népszerűsítésében. Hogy mindezt mások is felismerik és elismerik, megnyugtató. A visszajelzés mindig is fontos volt számomra, mert erőt ad” – hangsúlyozta Polgár Judit, aki várhatóan a TE őszi tanévnyitó ünnepségén veheti majd át a díszdoktori elismerést.

Több ezren egy tel-avivi „járványzárón”

Többezres „járványzáró” örömünneppé változott a szórakoztatóipari dolgozók támogatására rendezett koncert Tel-Avivban – jelentette a Jediót Ahronót című izraeli újság honlapja, a Ynet.

A tel-avivi Charles Clore parkban tartott tiltakozó akción a szórakoztató zenei iparban tevékenykedők a koncertek beszüntetése ellen, kenyérkeresetükért demonstráltak Izrael legnevesebb énekeseinek segítségével, de a megmozdulás hatalmas ingyenkoncert lett.

A többezres tömeg nem mindig tartotta be az előírt kétméteres távolságot, de a szokásos koncertzsúfoltságnál jóval ritkábbak voltak a sorok, a közönség igyekezett szétszóródni a parkban. Eleinte tartották a távolságot, de a zenére sokan táncolni kezdtek, és közelebb kerültek egymáshoz a nézők, akik közül sokan egyáltalán nem viseltek maszkot.

Az izraeliek március óta először láthatták színpadon kedvenceiket, köztük **Aviv Gefent, Berri Szaharovot, Salom Hanochot, Ehud Banajt, Dani Szanderszont, Rität,** az izraeli könnyűzene legnagyobb élő legendáit, akik részvételükkel szolidaritásukat fejezték ki a munka nélkül maradt háttérdolgozók, a hangmérnökök, a színpadi munkások, a koncertszervezők iránt.

„Támogatást kellene kapnunk Jeruzsálemtől és az államtól, mint minden helyesen működő államban. A kultúra a lélek étele, a nemzet ellenálló képessége. Segíteni kell mindenkinek, aki bajba került, mert kultúra nélkül nincs jövő” – nyilatkozott a Ynetnek **Joni Feingold**, a tiltakozás szervezőbizottságának elnöke.

Ron Huldai, Tel-Aviv polgármestere támogatásáról biztosította a tiltakozókat, felszólította a kormányt a művészetek megsegítésére, és emlékeztetett rá, hogy egy évvel ezelőtt félmilliós tömeg ünnepelte a városban az ott rendezett Eurovíziós dalfesztivált.

A Johns Hopkins egyetem legfrissebb statisztikája szerint Izraelben 16.690 fertőzöttje van a koronavírusjárványnak, ezen belül 279 halálos áldozata, de az utóbbi hetekben a Covid–19 ott is visszaszorult. A 9,2 milliós országban a pandémia miatti gazdasági leállás nyomán 1,1 millió munkanélkülit regisztráltak, ami példa nélküli Izrael történetében. A február eleji 3,4 százalékos munkanélküliségi ráta több mint 27 százalékra emelkedett.

Színház Online

A szerelem mindent legyőz: zsidó online randik a koronavírus alatt

Egyre népszerűbb az a Facebook-csoport, melyet néhány zsidó fiatal alapított nemrég, barátok New Yorkból és Tel-Avivból. A szerencsések, akiket randira hívnak, a Zoomon beszélhetnek meg találkát jövendőbelijükkel. Vannak, akik már szinte járnak online.

A biztonságos randizás módjait fel kell találni, az élet nem áll meg. Egy zárt Facebook-csoport tagjai írnak egymásnak rövid bemutatkozásokat abban a reményben, hogy zsidó párt találnak valahol a világon, Izraelben, Amerikában, az Egyesült Királyságban vagy Franciaországban, mindegy. Egyelőre teljesen, úgysem lehet sehova menni.

A zsidó karanténrandi-oldalnak már több ezer tagja van, akik remekül mulatnak a Times of Israel cikke szerint, és van, aki már a sokadik randiig jutott választottjával, szóval gyakorlatilag járnak, a Zoom-szerelem úttörői, az online platformok romantikájának Énekek énekét fogják megírni róluk nemsokára.

Hosszú, játékosan udvarló videók, derűs húszas-harmincasok, akik szeretnének élni most is, így is. És sok zsidó kisgyermek, amikor ez az egész véget ér majd.

Legyen mindenki boldog, love is in the air. A csoport neve creating jewish couples in quarantine (alkossunk zsidó párokat a karanténból). Várják a magyar csatlakozókat.

Nyílás idején

ÖNINTERJÚ

– De régi sláger, rabbi úr, valami baracknyílás vagy micsoda!

– Ez speciel zsinagóganyílást jelent! Megnyíltak! Végre!

– És milyen volt?

– Hát nagyobbak, sokkal nagyobbak voltak a biztonsági intézkedések!

– Miért? Eddig hogy volt?

– Pár évvel ezelőtt az őr megkérdezte a belépni akarót, ismeri-e a rabbit!

– Ez jó! Azt jelenti, ellenőrizték, hogy az illető tényleg imádkozni akar!

– Voltak persze tréfás jelenetek is! Pl. amikor kántor fiamat kérdezték! Sőt volt, amikor engem kérdeztek! Nagyon helyes! A biztonság über alles!

– És most?

– Hát a maszkok, a fertőtlenítések, a távolságtartás alaposan amortizálták hitéletünket!

– Elképzelem! Hiszen nincs zsinagóga zsinatolás nélkül!

– Így van! Most kénytelenek voltunk imádkozni!

Kardos Péter

„Izrael annyira zsidó állam, mint amennyire zsidó étel a sertéshús”

Ezt nyilatkozta az anticionista Neturei Karta nevű szekta rabbija egy iráni weboldalnak, miközben Teherán a végső megoldásról beszél Izraellel kapcsolatban.

Jiszroel Meir Hirsch rabbit, a Neturei Karta vezetőjét a cionizmusról kérdezte egy félhivatalos iráni weboldal, a Fars News.

„Izrael annyira zsidó állam, mint amennyire zsidó étel a sertéshús, vagy amennyire az ateizmus a zsidók hite. Azért, mert valamit zsidók csinálnak, attól még nem lesz zsidó. A zsidóságot a Tóra parancsolatai alapján lehet meghatározni. A judaizmus tiltja, hogy saját államot alapítsunk és hogy elnyomjunk más népeket, ezért mindez nem tekinthető zsidó tettnek”, mondta Hirsch.

Az interjút az Al-Quds napján tették közzé, amelyet az 1979-es iszlám forradalom óta ünnepel Irán. A lap többek között e cikk megjelenésével akarta szolidaritásáról biztosítani a palesztin népet. Irán rendszeresen ellátja fegyverekkel a Hezbollah és a Hamász nevű terrorszervezeteket, amelyek Izrael elpusztítását tűzték ki működésük céljául, írja a The Times of Israel.

„A Nakba napján és az Al-Quds napján fontos kifejezni szolidaritásunkat a palesztinokkal, és fontos megmutatni a világnak az ortodox judaizmus álláspontját”, jelentette ki Hirsch. „Fontos tisztázni, hogy itt nem vallási konfliktusról van szó és nem is antiszemitizmusról, hanem a cionizmus és Izrael Állama okozzák a problémát.”

A Neturei Karta egy zsidó szekta, amely vallási okokból elutasítja a cionizmust és Izrael Államát. Talmudi forrásokra hivatkozva azt állítják, hogy a zsidóknak nincs joguk a politikai szuverenitáshoz a Szentföldön a messiás eljöveteléig. Szerintük a zsidóknak türelmesen kellene várniuk az isteni megváltásra és le kellene rombolniuk Izrael Államát.

A csoportnak kisebb követőtábora van Izraelben, az Egyesült Királyságban, Belgiumban és a New York-i régióban, és arról ismertek, hogy minden alkalmat megragadnak, hogy hangosan tiltakozhassanak Izrael ellen, és rendkívül készségesen találkoznak a zsidó állam ellenségeivel.

2006-ban például a Neturei Karta vezetői részt vettek egy állami szponzorációval megvalósult holokausztagadó konferencián Teheránban.

Hirsch nyilatkozatát azután tették közzé, miután Irán legmagasabb vezetője, **Ali Hamenei** ajatollah azt mondta, hogy Izrael emberiességellenes bűnöket követ el, és rákos sejtnek titulálta a zsidó államot, amelyet a nyugati és a zsidó vállalatok vezetői hoztak létre. A cionizmust pedig egy vírusnak nevezte, amelyet minél előbb el kell pusztítani.

Kibic

...és ideje van a nevetésnek

A bölcs rabbitól megkérdezi a tanítványa:

– Mondd, rabbi, hogy van az, hogy az emberek inkább jótékonykodnak a nyomorékkal, mintsem segítsék a szegény tudósokat?

– Azért adnak a nyomorékoknak szívesebben, mert tartanak attól, hogy ők is hasonló helyzetbe kerülnek, de attól nem kell félniük, hogy tudósok lesznek.

***

Kohn lángost árul öt méterre a Chase Manhattan Bank főbejáratától.

Odamegy hozzá a Grün. Látja, hogy baromira megy az üzlet, és kér kölcsön Kohntól egy ezrest elsejéig.

Mire Kohn:

– Sajnálom, Grünkém, de nem tehetem... szerződésem van a bankkal... s a bank nem engedi!

– Ugyan már, Kohnkám, miféle szerződés???

– Megállapodtunk, hogy a bank nem árul lángost, én meg nem adok kölcsönt...

***

Gyűjtést rendeznek a temető új kerítésére, mert a régi már omladozik.

– Minek egy temetőnek kerítés? – kérdezi a fösvény Kohn. – Hisz akik bent vannak, azok már nem tudnak kijönni, akik pedig kint vannak, azok nem akarnak bemenni.